...RKAKAPAK YAZILARI

mustafa kutlu

dergâh yayınları hikâye

Arka Kapak Yazıları'nın yayın hakları Dergâh Yayınları'na aittir.

Dergâh Yayınları: 157
Sertifika No: 14420
Türk Edebiyatı-Hikâye: 33
ISBN: 978-975-7462-83-5
1. b. Mayıs 1995, 2. b. Ocak 1998, 3. b. Ekim 2000, 4. b. Aralık 2007
5. Baskı: Şubat 2010

Kapak - Sahife Düzeni: Sermin Yavuz

Basım Yeri: A Ajans Reklamcılık Filimcilik Matb. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Beysan Sanayi Sitesi Birlik Cad. Yayıncılar Birliği Sitesi
No: 32 Kapı No: 4G Yakuplu – Büyükçekmece / İstanbul

Cilt: Güven Mücellit & Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Devekaldırımı Cad. Gelincik Sok. Güven İşhanı No: 6
Mahmutbey – Bağcılar / İstanbul

Dağıtım ve Satış: Ana Basın Yayın
Molla Fenarı Sok. No: 28 Yıldız Han Giriş Kat
Tel: [212] 526 99 41 (3 hat) Faks: [212] 519 04 21
Cağaloğlu / İstanbul

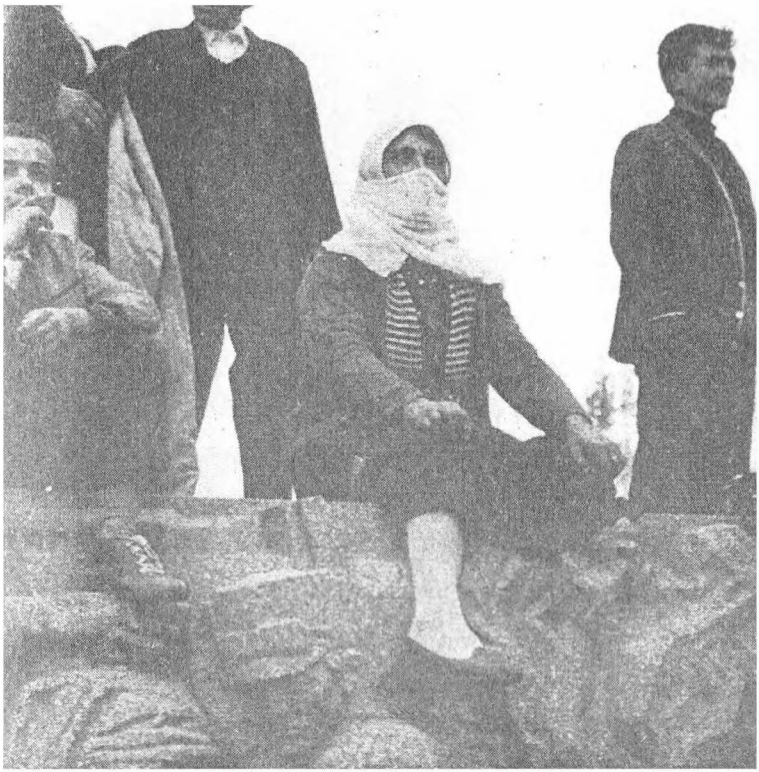
Mustafa Kutlu

ARKAKAPAK YAZILARI

DERGÂH YAYINLARI
Klodfarer Cad. Altan İş Merkezi No: 3/20 34112 Sultanahmet / İstanbul
Tel: [212] 518 95 78 (3 hat) Faks: [212] 518 95 81
www.dergahyayinlari.com / bilgi@dergahyayinlari.com

İçindekiler

Güzel bir gün nasıl olur/ 7
Güvercin avlayan martı/ 12
Biz büyürken küçülen/ 17
İçimizden geçen ırmak/ 21
Akbank'ın önünde armut ağacı/ 24
Akıllıyım diyorsun niçin zengin değilsin?/ 28
Bana ve savaşa dair/ 33
Cuma/36
Bildiğimiz şeyler/40
Fukaralık edebiyatı/ 44
Oruç/47
Cevat/50
Ufuk! 54
İkinci Cevat/ 58
Merhamet/ 63
Ağır metal/ 67
Yokunun kitabı/ 71
Bir alış-veriş hikâyesi/ 76
Delikanlı/ 80
Gök mavi çayır yeşil/ 85
Bir küçücük adacık/ 89
5402/98

GÜZEL BİR GÜN NASIL OLUR?

Lodosun canı sağ olsun. Gerçi pek makbul sayılmayan bir rüzgârdır, denizi kabartır, balıkları ve insanı serseme çevirir ama olsun, havayı temizliyor işte. Poyrazla el ele verip İstanbul'u zehir solumaktan kurtarıyor.

Bugün lodoslu hava, üstüne üstlük güneşli.

Serçeler cıvıldıyor ağaçlarda.

Beklediğim vasıta zamanında geliyor, işte güzel bir gün dedik ya, yer bulup oturuyorum.

Yanımdaki vatandaş teklifsiz; "Yahu her önüne gelen yorumcu oldu", diye gündemi açıyor. "Bir de bu meseleleri vatandaşa sorsalar ya" diyerek yüzüme bakıyor. Eh, muhabbeti başlatalım bari. "Soruyorlar efendim, siz hiç tivi seyretmiyor musunuz" diyorum.

"Hah, ha .. " diye kısa metrajlı bir kahkaha atıyor. Sevimli adam doğrusu.

– Soruyorlar abicim, sormazlar mı...

Şimdi vatandaşın bu konudaki fikirlerini alalım, diyerek sokaktan geçen adamlara mikrofonu uzatıyorlar. Ne güzel değil mi? Ver ulan şunu şöyle bir güzel" konuşayım diyeceksin. Vermezler ki.. Öylesine bir iki laf atıyoruz. O da şansına. Adam senin sözlerini makaslıyor, ötekinin sözlerini veriyor. Bu mu adalet..

– Siz galiba yorum değil adalet peşindesiniz..

– Elbette..

Acaba lafı uzatıp, memlekette adalet mekanizmasının yavaş işlediğini mi anlatsam.

Altı yedi yaşlarında bir çocuk beni bu fikirden caydırıyor.

Ayaklarında yırtık lastik çizmeler, başında bir Fenerbahçe beresi...

Ceket çamur içinde, gömleğin yakası-bağrı açık.

Kopul bir oğlan, bütün bunlar hiç umurunda değil.

Koltuğunun altına bir alüminyum tepsi sıkıştırmış, kolu kavramaya yetmiyor. Tepsinin içinde naylonlara sarılı koz helvalar, susamlı helvalar..

– Helva alın abilerim, helva alın teyzelerim, diye bülbül gibi şakımaya başlıyor.

Yolcuların gözü yanakları kıpkırmızı oğlanda. Olağanüstü düzgün ve beyaz dişlerini parlatarak gülümsüyor.

Yazık ki kimse oralı olmuyor. Ama oğlan tecrübeli. Bu yolların adamı olmaya ahdetmiş.

– Helva alana bir türkü bedava, demez mi

Eh, gel de dayan şimdi. Bıçkın bir delikanlı sesliyor yanına.

– Önce türküyü söyle, sonra alayım helvanı diyor..

Herkes bu pazarlığın nasıl sonuçlanacağını merak ediyor. Satıcı çocuk ilgi uyandırmayı becerdi işte.. Bundan gerisi kolay...

Bugün lodoslu hava, üstüne üstlük güneşli.

Serçeler cıvıldıyor ağaçlarda.

Beklediğim vasıta zamanında geliyor, işte güzel bir gün dedik ya, yer bulup oturuyorum.

Yanımdaki vatandaş teklifsiz; "Yahu her önüne gelen yorumcu oldu", diye gündemi açıyor. "Bir de bu meseleleri vatandaşa sorsalar ya" diyerek yüzüme bakıyor. Eh, muhabbeti başlatalım bari. "Soruyorlar efendim, siz hiç tivi seyretmiyor musunuz" diyorum.

"Hah, ha .. " diye kısa metrajlı bir kahkaha atıyor. Sevimli adam doğrusu.

– Soruyorlar abicim, sormazlar mı...

Şimdi vatandaşın bu konudaki fikirlerini alalım, diyerek sokaktan geçen adamlara mikrofonu uzatıyorlar. Ne güzel değil mi? Ver ulan şunu şöyle bir güzel" konuşayım diyeceksin. Vermezler ki.. Öylesine bir iki laf atıyoruz. O da şansına. Adam senin sözlerini makaslıyor, ötekinin sözlerini veriyor. Bu mu adalet..

– Siz galiba yorum değil adalet peşindesiniz..

– Elbette..

Acaba lafı uzatıp, memlekette adalet mekanizmasının yavaş işlediğini mi anlatsam.

Altı yedi yaşlarında bir çocuk beni bu fikirden caydırıyor.

Ayaklarında yırtık lastik çizmeler, başında bir Fenerbahçe beresi...

Ceket çamur içinde, gömleğin yakası-bağrı açık.

Kopul bir oğlan, bütün bunlar hiç umurunda değil.

Koltuğunun altına bir alüminyum tepsi sıkıştırmış, kolu kavramaya yetmiyor. Tepsinin içinde naylonlara sarılı koz helvalar, susamlı helvalar..

– Helva alın abilerim, helva alın teyzelerim, diye bülbül gibi şakımaya başlıyor.

Yolcuların gözü yanakları kıpkırmızı oğlanda. Olağanüstü düzgün ve beyaz dişlerini parlatarak gülümsüyor.

Yazık ki kimse oralı olmuyor. Ama oğlan tecrübeli. Bu yolların adamı olmaya ahdetmiş.

– Helva alana bir türkü bedava, demez mi

Eh, gel de dayan şimdi. Bıçkın bir delikanlı sesliyor yanına.

– Önce türküyü söyle, sonra alayım helvanı diyor..

Herkes bu pazarlığın nasıl sonuçlanacağını merak ediyor. Satıcı çocuk ilgi uyandırmayı becerdi işte.. Bundan gerisi kolay...

Bir süre ileri, geri tartışıyorlar.

Çocuk helvayı garantilediğini anlayınca türküye başlıyor. ..

– Caney, caney, caney..

İşte meydan ey...

Delikanlı cim-bom,

Nerdesin haney? Nerdesin haney....

Vatandaşın gülmez yüzünü güldürmek için yetmez mi bu...

Ah benim yufka yürekli halkım.. Ah, benim merhametli insanlarım..

Hemen herkes -cimbomcular dahil- sevgi ile bakıyorlar küçüğe..

'Bıçkın delikanlı iki helva alıp, ceplerine sokuşturuyor. Paranın üzeri kalsın diyor.

Küçük satıcı, etraftan uzanan ellere yetişmeye çabalıyor. Göz açıp kapayıncaya kadar tepsideki helvalar bitiyor..

Ohhhh...

Sanki koalisyon hükümeti bir çırpıda iç ve dış borçlarımızı temizledi. Sanki terör sona erdi,

enflasyon düştü, Bosna'ya barış geldi...

Evet, insanlarımız bu kadarcık olsun sevinmek, gülmek istiyorlar.

Bir iyilik edip kalplerinde çırpınan kuşu sakinleştirmek istiyorlar.

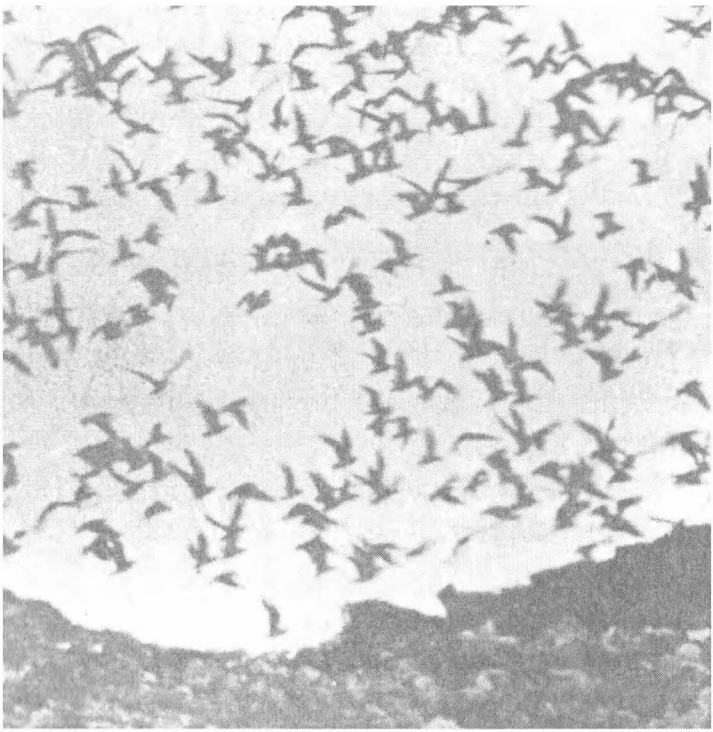
İnsanlarımız kanaat denilen şeyi biliyor: her vesile ile hatırlamak istiyor. Her an iyilik ve adalet için fedakârlığa hazır.

Ama karşılarında şu küçük adam kadar olsun içten ve dürüst makamlar, insanlar, sözler olsun istiyorlar.

Küçük adam durakta iniyor.

Tramvayın camından izliyorum onu. Alüminyum tepsiyi def gibi tımbırdatarak, ıslıkla bir oyun havası tutturuyor. Seke, seke, oynayarak uzaklaşıyor.

Git küçük adam, yolun açık olsun.

GÜVERCİN AVLAYAN MARTI

Martıyı nasıl bilirsiniz, diye sorulsa, sanırım büyük bir çoğunluk; sevimli, saf, romantik, duruşu ve uçuşu, beyaz kanat vuruşu ile denizlerin süsü şeklinde cevap verecektir.

El-hak biz de öyledir diyoruz. Bu balıkla beslenen

deniz kuşunu biz de sever idik. Ne zamana kadar?

Efendim anlatayım.

Dergâh Yayınları'nın Cağaloğlu'ndaki yerinde benim çalışma odam bir terasa, büyükçe bir terasa bakıyordu. Uzun yıllar -tam on yıl- bu terası gözledim durdum. Üst katlardan, yandan yöreden bazı yüreği yufka bayan çalışanlar kuşlar yesin diye terasa ekmek kırıkları atarlardı ara-sıra.

Serçeler, bazan da güvercinler gelirdi terasa. Önce Hürriyet'in matbaa binasının bir çıkıntısında toplanır, sonra teker teker, ürkek kanat vuruşları, tedirgin boyun büküşleri ile inerlerdi...

Bet sesli, iri bir martıyı gözlüyordum.

Bu yiye yiye biçimini yitirmiş, fazla kilolu güzellik kraliçesini.

Ve bir gün olanlar oldu.

Terasta yemlerini yiyen güvercinlerden biri aniden başının üzerinde kurşundan bir gölge hissetti. Hürriyet'in matbaasının o mahut çıkıntısında tüneyen martı, şişmanlığından umulmayan bir çeviklikle güvercinin tepesine zıpkın gibi inmiş, zavallıyı yerden iki metre yüksekte vurmuştu. Galiba sivri gagası ile karnını deşmişti.

Bütün bunlar gözlerimin önünde olup bitti.

Bir an, sadece bir an çıkıp şunu taşla mı olur, kurşunla mı olur vurayım diye geçti içimden, o kadar. Hınç ile dolmuştum. Küfredip duruyordum.

Güvercin darbeyi yedikten sonra sendelemiş, başının üstüne betona çakılmıştı. Yerde sürünmeye başladı. O zaman martı yeni bir dalış yaparak ikinci bir darbe ile güvercinin iç organlarını dışarı çıkardı. Oracıkta küçük küçük kan kırmızı izler oluşmaktaydı.

Çıkıp martıyı kovaladım, güvercine şöyle bir baktım, iş işten geçmişti, can çekiyordu zavallı hayvan. Az sonra kediler sökün edeceklerdi.... Güvercin artık onlara mı kalır, yoksa muzaffer avcı martıya mı? Yapacak bir şey yoktu...

Ama tabiatın kanunu değildi bu...

Adetullah değildi....

İsyanım buna idi, bu sapkın şeye idi.... Bu çizgiden çıkmış gidişata idi...

Niçin martılar güvercin avlıyor?

Balıkla beslendiğini bildiğimiz bu güzelim hayvanlar neden yoldan çıktı böyle?

Herhalde cinsleri, organik yapıları, genetikleri bozulmadı...

Bir araştırma mı yapılsa acaba?

Bozulmuş mu, bozulmamış mı diye...

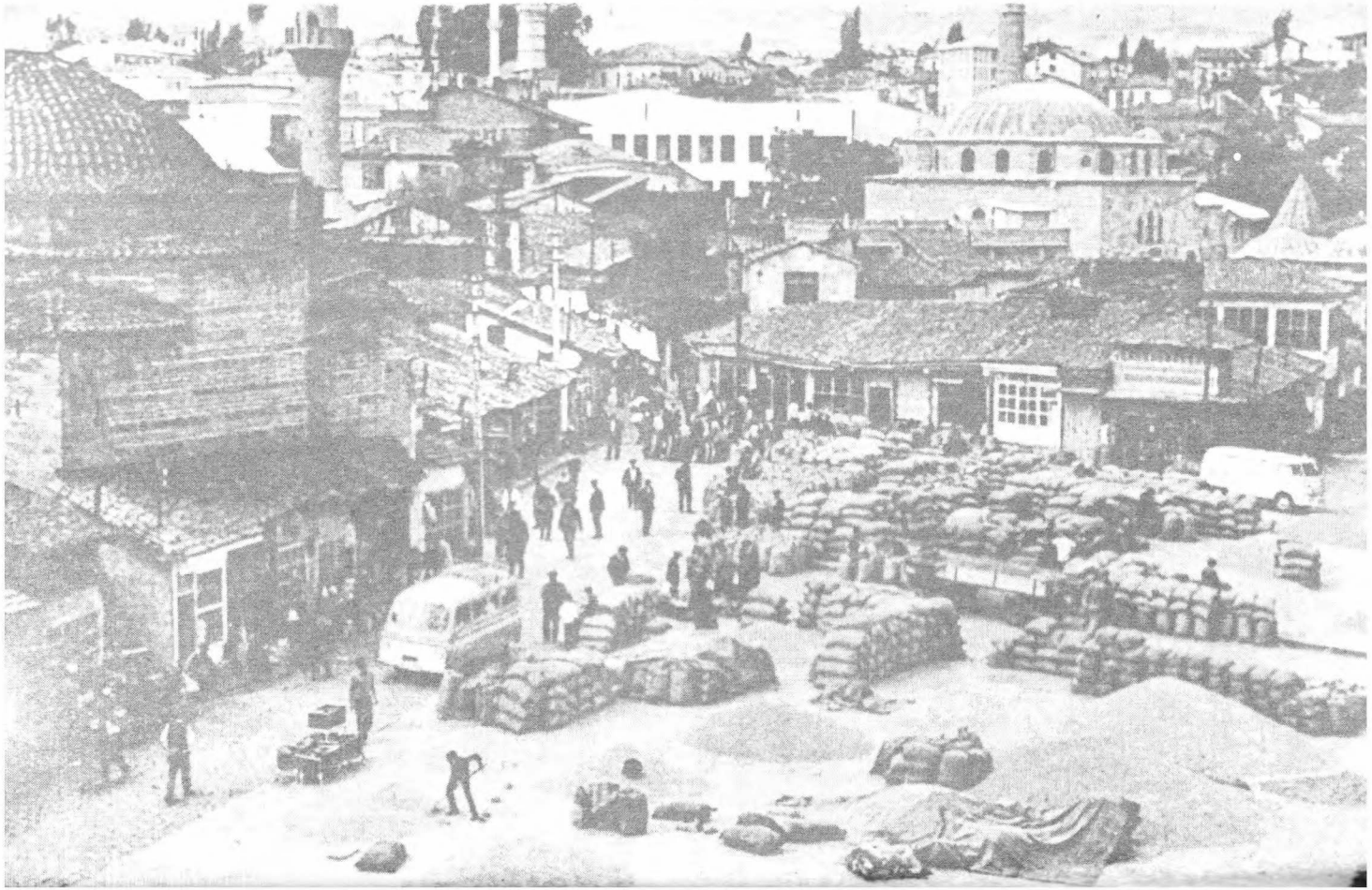
Bana kalırsa araştırmaya falan gerek yok...

Şöyle durup etrafımıza bakalım biraz. Neler oluyor oralarda diyerek... Neler göreceğiz, neler?... Ama ne durmaya, ne de etrafımıza bakmaya zamanımız yok... Basiretimiz bağlanmış sanki...

Bu kuşlar çöp yiyorlar azizim çöp... Marmara'da balık mı kaldı ki yesin fukaralar. Plastik yiyorlar, kağıt yiyorlar, leş yiyorlar... O görkemli çöp yığınlarının üzerine bulut gibi iniyorlar. Sokak aralarında dolaşıyorlar, çöp bidonlarını karıştırıyorlar, insanlara ve hayvanlara ters ters bakıyorlar, gak, gak ötüyorlar...

Denizi deniz olmaktan çıkardık. Ağaçları tıraş ettik, balıkların kökünü kuruttuk. Havayı mazotla doldurduk. Toprağı dejenere ettik. Bir yerden şöyle kazara çıkmış bir yeşil çimen ucu görsek, hep birlikte oraya hücum ederek ezdik onu, mahvettik.

Büzülüp kaldığım odada martıya mı, güvercine mi, yoksa kendi halime mi ağlayacağımı bilemeden donup kalmıştım...

BİZ BÜYÜRKEN KÜÇÜLEN

Orta Çeşme Buğday Meydanı'nın tâ öteki ucunda idi. Öğle sıcağı bastırıp etrafta dut ağaçlarına tünemiş ağustos böceklerinin cırıltısından başka bir ses kalmayınca, yani çarşı esnafı gölgelere, kuytulara çekiliverince, babam beni Orta Çeşme'ye gönderirdi.

Çöl güneşi altında göz alabildiğine uzanan altın sarısı kum tepeleri gibi buğday yığınlarını, aşılmaz dağlar gibi sıralanmış çuvalları geçmek, çeşmenin serin şırıltısına ulaşmak gerekiyordu. At arabalarının, fışkılara yuvalanmış sinek sürülerinin, çuval gölgelerine sığınmış kara bıyıklı köylülerin arasından geçerdim. İri bakır güğümü çeşmenin lülesine dayar, suyun sesini dinlerdim. Bakır güğüm dolar taşardı. Lüleden dökülen su köpüklendikçe yüzüme gözüme bir serinlik yayılırdı.

Bu serinlikten aldığım güç ile aynı çölü bu defa ağır bir yük ile geçmeye çalışırdım. Aman Allah'ım, ne büyük bir meydandı bu Buğday Meydanı. Git git bitmez. Su dolu güğüm baldırlarıma vurdukça ağırlaşır, dal gibi ince bileklerim kesilir. Bir o elime, bir bu elime alarak, her elli metrede bir dinlenerek babamın oturup istidalar yazdığı o karanlık kahveye kadar ula-

şırdım. Sanki Kaf Dağı'nın ardından sihirli elmayı kapıp gelmişim gibi içimi bir gurur kaplardı. Kahvede oturanlar gülerek alkışlardı beni. Utanır önüme bakardım. Sonra teker teker her birine birer bardak su verir, dualarını alırdım.

Şu fotoğraftaki Buğday Meydanı'na bakınca içime ılık bir şeyler akıverdi. Oracıktaki buğday tozlarının üzerinde ayak izlerimi görür gibi oldum. Değişen hemen hiçbir şey yok. At arabalarının yanına bir iki traktör çekilmiş o kadar. Yine o karabıyıklı köylüler, o dağ gibi yığılmış çuvallar üzerinde yatıyor, oturuyor. Atlar başlarına takılı arpa torbalarından yem yiyorlar. Sinekler uçuşuyor, sessizlik.

Sade eskiden toprak olan meydana beton dökmüşler. Bir de minibüs eğleşivermiş kahvenin önüne. Mevsim yaz. Kimse telaş etmiyor, sokakta ağır ağır dolaşanların elleri arkasında.

Berber Tevfik'in kapısı önünde sarı mintanlı bir köylü var. Acaba dişi mi ağrıyor? Az sonra duvarın dibine çökertip dişini mi çekecekler? Kızmış buğday yığınını aktaran çocuğun önünde, hemen caddenin kıyıcığında kuzineli sobalar duruyor. Gördünüz mü? Külüne patates gömülecek, üzerinde kestane kebabı yapılacak. Çarşının içine doğru uzanıp giden cadde-

nin ucu kalabalık. Dağ köylerinden mahkemeye gelenler var; bazıları da pırtı, gazyağı, lamba şişesi alıyordur muhakkak. Bakıyorum da şimdi ne kadar ufak gözüküyor gözüme o koooca Buğday Meydanı. O ucu bucağı belirsiz çöl.

Ah, gülüyorsunuz; çocukluk dünyamızın boyutları ile yorumluyorsunuz bu durumu. Ama sadece benim için kocaman değil o Buğday Meydanı. O meydana konup-göçen herkes için böyle idi bu.

İnanmıyorsanız meydana değil de onu çevreleyen dükkânlara bir bakın. O minnacık berbere, o küçümen attar dükkânına, o minyatür gibi mescitlere, o uzanıp giden bakırcılar çarşısına.

Mesafeler azaldı, uzaklar yakın edildi, hız duygusu hayatımızın ritmini altüst etti. Gerine gerine "dünya küçüldü artık" diyoruz; "Herkesin her şeyden haberi var".

Dünyanın küçüldüğü doğrudur. Dükkânların, apartmanların büyüdüğü de doğrudur. Belki artık şu fotoğraf taki Buğday Meydanı da kaldırılmış, yerine bilmem kaç katlı bir "İş merkezi" yapılmıştır.

Biz büyüdüğümüz için dünya küçülmüyor. Etrafımızı kesret halkası kapladıkça ufkumuz daralıyor.

Dünyayı küçültürken kendimizi de küçültüyoruz.

Gökdelenler, nükleer başlıklar büyüdükçe biz köşemizde büzülüyoruz. Eşya ile, dünya ile varolan irtibatımız; âlemin ritmi ile olan bağlantımız zedeleniyor.

İÇİMİZDEN GEÇEN IRMAK

Irmağa doğru koşuyorduk.

Hiçbirimizin yüz metreyi dokuz saniyenin, sekiz saniyenin, yedi saniyenin altında geçmek gibi bir niyeti yoktu. Üstümüzde mavi gök delinmemiş, altımızda yağız yer yarılmamıştı. Etrafta ne motor sesi, ne par-

füm kokusu duyuluyordu. Gökdelenlerin gölgesi gönlümüzü karartmamıştı. Çevremizde ne çit, ne duvar, ne de ekonomik ambargolar vardı.

Kimse yalan söylemeyi bilmediği için hava kirliliğinden habersizdik. Günler, geceler, mevsimler, yıllar bölünmemişti. Tayin edilen zamanın sapkın kelepçesi bileklerimize geçmemişti.

Irmağa doğru koşuyorduk.

Ne gün korkusu, ne istikbal endişesi. Kanser, İMF, bilgisayar ve kredibilite icat edilmemişti. Kirayı ödemiyorduk. Dişçilerden nefret ediyorduk ve fotoğraf çektirmiyorduk. Hastanede, hapishanede, maliyede, poliste ve genelevde kaydımız yoktu. Buna mukabil gerçekten gülebiliyor, hakikaten ağlayabiliyorduk. Zenginlik ve fakirlik, güzellik ve çirkinlik, bayağılık ve saygınlık bize göre değildi.

Omuzlarımızın üzerinde ne ideolojiler, ne kalkınma reçeteleri, ne turistik tarifeler, ne istihbarat raporları, ne de oy kaygısı vardı. Görgüsüzdük. Çalı-çırpının, börtü-böceğin, yağmurun ve kaplumbağanın dilinden anlıyorduk. Bir de ırmağın bizi çağıran sesi. Çıplak ayaklarımızı reklamların burnuna doğru uzatabilirdik. Bir bakışımızla mermileri geri çevirir, top namlularını eritebilir, barajları yıkabilirdik. Hele bir el-

ele tutuşmaya görelim, hele bir ağızdan şarkımıza başlamayıverelim, Çin ü Maçin'den duyuluyordu sesimiz.

Irmak bizi çağırıyordu. O tozlu yolda bu çağrıya doğru koşuyor, koşuyorduk. Terlemiş perçemlerimizden, çelimsiz bacaklarımızdan, inip-kalkan göğsümüzden yükselen buğu. Evet işte o....

Beşimiz bir aradayız.

Toprak, su, hava, ateş ve biz...

AKBANK'IN ÖNÜNDE ARMUT AĞACI

İstanbul'da, Karaköy Meydanı'nda, Akbank'ın önünde bir armut ağacı var. Her bahar çiçek açar, meyve verir. Kimi-kimsesi, arayanı soranı yoktur. Olgunlaşmadan dökülen meyveleri ara-sıra dibinde oturan ayakkabı boyacılarının tepesine düşer.

Onu oraya kim dikmiştir? Nasıl gelişip serpilmiş, böyle güzelleşmiştir? Yapraklarının üzerinden bugüne kadar kaç metreküp zehirli gaz, kurum geçmiştir? Bütün bunlar bir yana.

Şehrin her yanını masa üzerinde kesip biçen eller gün geçmiyor ki Karaköy Meydanı'nı da delik deşik etmesinler. Caddeler açılıyor, kapanıyor; altüst geçitler inşa ediliyor, durakların yerleri değişiyor, binalar yıkılıyor-yapılıyor, saltanat tacını elbirliği, gönül hoşluğu ile başına geçirdiğimiz arabalar uğruna her zillete katlanıyoruz.

Armut ağacı yıllardır meydanda olup-bitenleri gözlüyor. Dozerlerin kepçeleri, çelik tırnaklarını zaman zaman köklerinin uçlarında gezdiriyor. Yanından yöresinden henüz ergenliğe varmış küçük fidanlar tutuklanıp götürülüyor, çiçek tarhları bozuluyor, yeşil alan diye yapılan el kadar sahalara asfalt dökülüp bir-iki arabaya daha park yeri açılıyor.

Armutçuk yaprağının yeşilini parlatadursun, küçümen meyvelerine kaskatı kesilmiş toprağın üzerine betonlar, asfaltlar dökülerek nefesi kesilmiş toprağınderinliklerinden iki yudum su emerek taşımaya çalışsın, dibinde gölgelenenlere kol-kanat gersin kimseler onu farketmiyor. Haydi meydanın mahşeri andıran

kalabalığı neyse, ya o bankaya her sabah gelip, her akşam giden insanlar. Ne olurdu içlerinden bir genç kız, başını sevda dumanı kaplamış bir delikanlı, bir kez olsun selâm verse, şöyle bir gülümsemiş olsa.

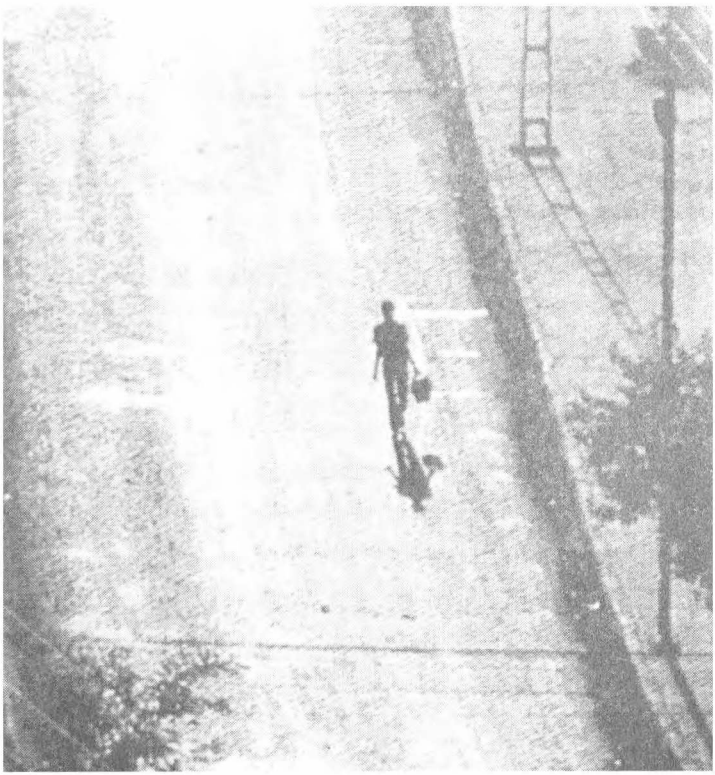
Önünde dikilip durduğu bankanın varlığı, yani kağıt paranın itibari değeri, yani bir hisse senedi gibi görülmeye dayanamıyor. Bir süs bitkisi değil o. Ne Kanada kavağı, ne de akasya. Cetleri asalet ünvanı taşımıyor ama, her uzvu ile halis armut ağacı olduğunu ispat edebilir.

Oracıkta insanların haline bakıp duruyor. Analar ellerinden tuttukları çocuklarını hoyratça çekip götürüyorlar. İşportacılar yerlere tükürüyor, uğultudan kimsenin ne dediği anlaşılmıyor. Şehrin insanları "ağaç" diyorlar sadece, "balık" diyorlar.

Evet, "çocuk" diyorlar sadece, bir numara çeviriyorlar, bir amblem istiyorlar, bir slogan.

Plancılar yeşil alanları yeşile boyuyorlar, çevreciler oturdukları modern teknolojinin koltuklarında mayışarak dumansız yakıt, zararsız deterjan istiyorlar. Onların bütün korkusu alışkanı oldukları "yalancı cennet"e bir gün gelip "elveda" diyecekleridir. Balkonlarda büyüyen çocuklar tavuktan korkarken, ihtisas alanı dışında kalanlar buğdayla arpayı ayırt edemez-

ken, kim bakar Akbank'ın önündeki armut ağacına. Varsın kendisi hayatın hakikatini apaçık bir ayet olarak dört mevsim haykırıp dursun. Şehre lazım olan bu gerçeğin üzerine örtülmüş o mahut "bilimsel esrar" ile uğraşıp durmaktır. Yumurta ile tavuk arasında bulunan doğal ilişki, nasıl oldu da gelip banka ile armut arasına ilişiverdi?

AKILLIYIM DİYORSUN, NİÇİN ZENGİN DEĞİLSİN?...

Milli Eğitim'de çalıştığım yıllarda arka sıraların "futbolcu" öğrencileri ile sıkı-fıkı olduğumuz günler çoktu. Bilhassa bahar başlangıçlarında. Bu öğrencilerin ders dinlemek bir yana, gözlerini yeni tomurcuklanan ağaçlara ve dışarıda şakır şakır gün ışığına dikerek bulundukları yerde nasıl zorlandıklarını görür,

bıyık altından gülerdim...

Ben de lise yıllarında "arka sıraların" futbolcu öğrencilerinden biri idim. Kendimi istisna sayarak bu öğrencilerin *hayatta* çok başarılı olduklarını gördüm. Bu mektep kaçkınları ön sıraların "cici" çocuklarını fersah fersah geçtiler.

Pek tabii bu değerlendirme *başarı'dan* ne anladığımıza bağlanacak. Hemen söyleyelim. Bu "arka sıra" çocukları müteahhit, banker, sanayici, ihracat-ithalatçı, tüccar, reklamcı, v.b. gibi ülkemizin ve günümüzün gözde mesleklerine sahip oldular. Cici çocuklara da bunların yanında yüksek dereceli diplomalarını duvara asarak çalışmak düştü.

Bu uzun girizgâhı ülkemizin yakın tarihinde *okuma'ya* verilen anlamı biraz açmak için yaptım.

"Okumak" Türkçe'nin geçmişinde *davet* anlamını taşımış. Eski Türk hakanları toplantı yapacakları zaman kimi davet etmek isterlerse ona bir *ok* gönderirlermiş. *Ok*'un ve *okumak*'ın etimolojisini ve tarihi gelişimini bir yana bırakırsak; bugün Anadolu'nun hemen her yerinde düğüne davet eden kişilere *okuyucu,* yaptıkları işe de *okumak* denildiğini biliriz. Türkçe'nin çağrışım imkânları ve mana kıvrımları arasında bu "davet"in eni-sonu "bilgi"ye, hakikate varaca-

ğı kestirilebilir.

Bu sebeple, eskiden okumak denilince, hususi bir anlam kastedilirdi. Yani Ahmed Kâzım Efendi'den tefsir okumak, Hüseyin Haki Bey'den mesnevî okumak, falan efendiden hadis okumak gibi. Okutan ve okuyan arasında son derece insanı bir iletişimi kucaklıyordu kelime.

Sonraları okumak da diğer eylemlerimiz gibi *demokratikleşti*. Okuyucular dershanelerdeki *sıralara* oturunca, okumak "hususi" mânasını kaybederek *sıradanlaştı* .

Okuyup adam olmanın ortalama mânası artık bir *diploma* sahibi olmaya gelip dayanmıştı. Okumak bu dönemde *"devlet kapısını açan anahtarlardan biri"*, belki de en önemlisi sayılıyordu. Gerçi "devletliler" bu anahtara sahip olduktan sonra bir daha okumaya dönmezdiler ama, atı almış Üsküdar'ı tutmuş olurlardı.

"Devletli" olmak için devlet kapısında bir yerleri tutmak epeyce bir zaman hakim unsur olarak görüldü, okuyup adam olmuş insanların bunu ispatı, yakaladıkları *mevki ve makam* ile ölçüldü.

Lakin artık o günler geride kaldı.

Şerifin itibar'la yer değiştirmesi gibi, "paran kadar

konuş" lafı hemen herkesin ağzını tıkamaya, başlayınca "arka sıra" talebeleri hocalarına, "okuyup da ne olacak, " demeyi sıklaştırdılar. Biraz geç olmakla beraber, halkımız "iktisadın ve de paranın" ne menem bir şey olduğunu anlamaya başlamıştı.

Hayatla bağları da sık ve sağlıklı olduğundan mıdır nedir; "arka sıra" talebeleri bu duruma en kısa ve açık yoldan uyum sağlamışlardı. Doğru değil mi ama; *okuyup da ne olacaktı? ..*

Bir de madalyonun artık unutulmaya yüz tutan öteki yüzü var. Okumanın çok eskilerde kalmış gerçek manasına işaret eden yüzü. Bu taraf "sakıncalı piyade" gibi itilip kakılmaktan yorgun düşmüştür. Din ve ahlâk dersleri misali ikide bir meclise getirilip üzerinde pazarlık edilir.

Artık pazarlık bile neredeyse mümkün görülmüyor. Çünkü maruf tabir ile iktisadın alternatifi yok. Yok çünkü bu alternatif *ahlâk'tır.* Okumaya ihtiyacımız ancak ahlaka ihtiyacımız kadardır. Yoksa "okuyup da ne olacak?" sorusuna günümüz ve ülkemizde doyurucu bir cevap bulmak o kadar kolay değil.

Meraklısı için sorular: *Hangi kitap okunacak? Hangi ahlâk benimsenecek? Hangi iktisada bağlanılacak? Ümmîlerin durumu ne olacak? ..*

BANA VE SAVAŞA DAİR

Size bakıyorum.

Size olanca dikkatimi toplayıp, yüzümdeki çocukluğu çizerek bakıyorum. Güneş gözlerimi alıyor. Saçlarımın sarısı ışıkta yıkana yıkana beyaza dönüşüyor. Gördüğünüz gibi bir çocuk sayılmam artık. Dudaklarım büzülmüş, yüzüm gergin. Bana savaştan söz edeceğinizi anlamış gibiyim. Aslında bu kadar tasalanmanız gerekmezdi.

Biz nice savaşlar gördük.

Şaşırdınız. Sizi anlıyorum. Benim bu konuda pek cahil olduğumu sanıyordunuz değil mi? Dudaklarınızın kıyıcığına bir tebessüm yerleşti. Şimdi herhalde sokak savaşlarından, mahalle savaşlarından, Saylonlulardan falan bahsedeceğimi düşünüyorsunuz. Belki de saçlarımı okşayıp Kadeş savaşını soracaksınız bana.

Hiç zahmet etmeyin. Alnınızı kırıştırıp benim anlayacağım kelime ve kavramları aramanız boşuna. Sıkmayın kendinizi. İsterseniz önce ben başlayayım. Size mesela Tralikopteni savaşından bahsedeyim. Büyük bir meydan savaşı idi bu. Ah.... Dudağınızın kenarındaki gülücük genişlemeye başladı. Bak sen şuna. Hem de meydan savaşı.

Ne sandınız ya. Lakin bu bildiğiniz meydanlardan değil. Yeryüzünde, yeraltında, gökyüzünde değil.

Sizi şaşırtmaya devam ediyorum değil mi? Anlayışlı anlayışlı baş sallıyorsunuz. Vay canına diyorsunuz içinizden. içinizden "peki nerde imiş bu savaşın geçtiği meydan" diye soruyorsunuz. Kala kala bir uzay kaldı, uzay savaşlarından bahsedecek diye umutlanıyorsunuz. Tralikopteni savaşını ve benzeri pek çok korkunç savaşı gördüm ben. Yaşadım. Arkadaşlarımdan bazıları bu savaşta öldü, birçoğu da yaralanıp sakat kaldı.

İşte yine silahlarımı kuşandım.

Tahta tüfeğimi boynuma astım.

Gidiyorum.

Kardeşlerim, oracıkta, kenarda duruyorlar. Yere çömelmiş oturuyorlar. Yüzlerinde gölgenin gizleyemediği hüznü görüyorsunuz değil mi? Onlar olup-biteni bütün açıklığı ile biliyorlar ve vakur, mütevekkil beni uğurluyorlar.

Size esas duruşumu gösteriyorum.

Ellerim pantolon çizgilerinde, ayaklarım topukta bitişik. İsterseniz bir de selam çakayım.

Tüfeğimin ipi sıkıyor. Daha şimdiden omuz başların-

da, incecik kaburgalarımın üzerinde pembe çizgiler oluştu. Bu çizgiler bir süre sonra morarmaya başlayacak.

Ellerim, dudaklarım ve yanaklarım moraracak. Annemin Çarşamba pazarından aldığı o eski-püskü kazak barut lekeleri, şarapnel parçaları ile delik deşik olacak.

Bütün bunları göze aldım gidiyorum.

Ben gidiyorum ama sizin bilgiç gülümsemeniz devam ediyor.

Siz bana, gidişime ve savaşa dair ne çok şey biliyorsunuz amca.

Siz her şeyi biliyorsunuz.

Bildiklerinizi kitaplara yazıyor, mekteplerde okutuyorsunuz.

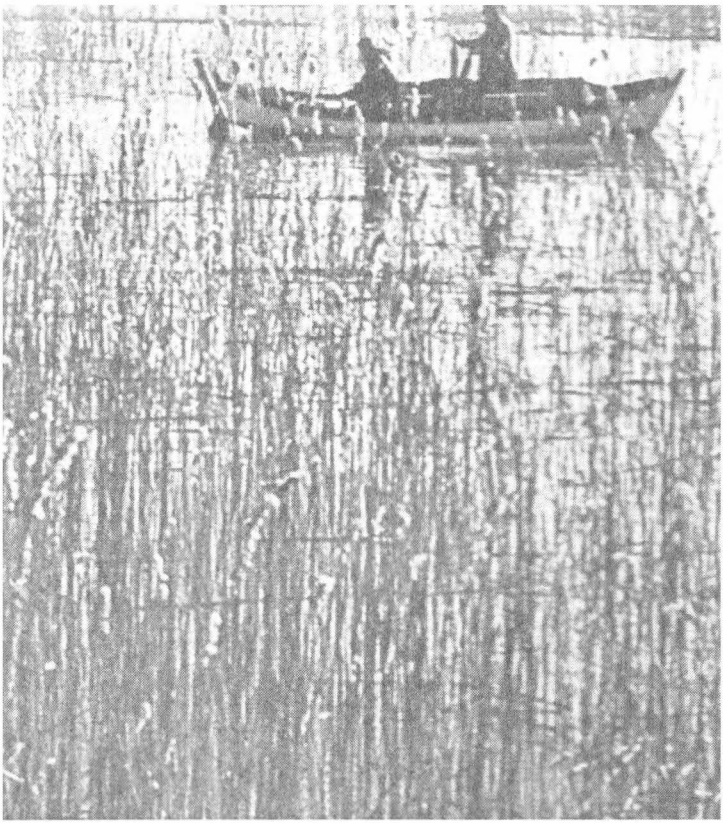
Radyolar, televizyonlar, konferanslar, partiler, bankalar, ikili anlaşmalar, uçaklar, füzeler, kimyasal silahlar, bilgi teorileri, felsefeler.

Ben gideyim artık.

Siz savaşla ilgili ve bana dair skeçler yazın, teoriler üretin.

Senaryoları ihmal etmeyin. İyi bir rol verin bana.

Nasıl öleceğimi ayrıntıları ile açıklayın.

CUMA

Saçlarındaki yağmur henüz kurumamıştı. Islak ve parlak perçemleri alnına yapışmıştı. Siyah, hareli gözleri, uzun kirpikleri vardı. Yanakları pençe pençe kızarmıştı. Saç bitimlerinin altında; çene çukurunun etrafında, üst dudağının üzerinde yumuşak, ipeksi tüyler. Henüz hiç tıraş olmamıştı. Bülûğa erdi erecek yaştaydı.

Belli ki dışarıda ahmakıslatana yakalanmıştı. Geniş kareli poplin gömleği zayıf vücuduna yapışmıştı. Geldi, benimle duvar arasındaki daracık yere bir sığıntı gibi ilişti. Daracık kot pantolonu ile diz kırıp oturmayı beceremedi. Tedirgin oldu, çaktırmadan etrafına bakındı. Sonra dizlerini karnına çekip ellerini kavuşturarak oturmayı denedi. Parmakları ve dudakları titriyordu. Sanki orada olduğunu birileri farkedecekmiş gibi korkuyordu.

Dışarıda yağmur. Cami ağzına kadar tıka-basa dolmuştu. Havada insan kokusu; çorap, ağız, ter kokusu. Derken müezzinin uyarısı ile kalkıyor ve namaza duruyoruz.

Başını alabildiğine öne eğiyor. Ellerini namaza alışkın insanların kendiliğinden bağlayıp koydukları gibi göbek üzerine değil, önce göğsüne doğru kaldırıyor, sonra göz ucu ile bana bakıp kıyın kıyın aşağıya indiriyor. Benimle birlikte rükûya, benimle birlikte secdeye gidiyor. Ve bunu dahi çaktırmamak üzere bazen erken, bazen geç davranıyor. Ben iki yana selam verip namazdan çıkıyorum, ama az sonra o da aynı hareketleri tekrarlıyor.

Namaz süresince diz üstü gelmekte hayli zorlandığı için hemence oturuşunu değiştiriyor. Önce bir dizini

yukarı dikip tek ayağını altına alıyor, sonra böyle oturmayı da beceremeyip yine eski konumuna yerleşiyor.

Hutbe süresince gözlerini minberdeki imamdan ayırmıyor. Söylediği sözlerin bir tekini dahi kaçırmamak üzere dikkat kesiliyor. "Gaflet mümine yaraşmaz" konusunda sürüp giden hutbeden acaba kaç cümle, kaç kelime zihninde yerediyor? İki kez başını yukarıya, kubbeye kaldırıyor. Yazılara ve tezhiplere bakıyor. Bir kabahat işlemişçesine irkilerek yeniden imamın sözlerine kulak kesiliyor.

Kubbelerden, sütunlardan, yazılardan yayılan hava; kandillerin parıltısı, saf tutarak hep bir yöne çevrilen bakışlar, tövbe ve istiğfar, pişmanlıklar, yakarışlar, iç geçirmeler, insanların bu mekanın dışına, hatta dünya hayatının ötesine geçen kavrayışları, bir süre için olsun hep iyilikler, güzellikler, merhamet ve sevgi yağmuru altında yıkanmaları, bütün bunlardan etrafa saçılan titreşimler çocuk kalbinin çarpıntısını sıklaştırıyor.

Sonra birlikte kılınan iki rekat namazın seline kapılıyor. Bir küçük saman çöpü gibi suyun üzerinde oradan oraya savruluyor. Bu çocuk namaz kılmasını bilmiyor.

Ama alnını secdeye koyduğu zaman nedense bana Mehmed Akit'in şu mısralarını hatırlatıyor:

Karanlıklar, ışıklar, gölgeler sussun ki: Allah'ım

Bütün dünyayı inletsin benim secdem, benim âhım...

Derken incecik kolları ve kalem gibi parmakları, kırılgan bir bükülüşle duaya kalkıyor. Arada bir gözlerini kapatıyor. Hangi emel, hangi hayâl, hangi arzu ile Yaradan'a yalvarıyor?

Onun kalbinden koparak semaya doğru yükselen münacaat ind-i ilâhiye mutlaka en önce varıyor. Onun duası dertlilere derman, hastalara şifa oluyor.

uçuk pembe- bir mağfiret bulutu camiyi dolduran kalabalığın üzerine eğiliyor. Cemaatin her ferdi affın derin sularında yıkanıp, evlerine, işlerine dönüyorlar. Çocuk aşkın ve heyecanının ürperttiği parmaklarını ateş gibi yanan yüzünde gezdirerek duasını bitiriyor.

Âh, teslimiyet ...

BİLDİĞİMİZ ŞEYLER

Bozkırın baharı kısacık olur.

Yağmurlar yağıp gittikten, güneş anaç toprağı ısıtmaya başladıktan, boz sakallı çayır kuşları ötmeye başladıktan sonra. Susuza ekilen ekinler boy verir. Gelincikler falan açar. İşte hep bildiğimiz şeyler:

Kelkitin altı bağlar
Kız söyler gelin ağlar

Gülün ömrü de kısadır.

Bu ömrü kısa gül, herhalde koklanınca gül kokusu duyulan güldür.

Malum, ömrü uzun ama koklanınca gül kokusu duyulmayan güller de var. İşte bunlar bildiğimiz şeylerdendir.

Demiryolu bozkırın ortasından geçer. Göz alabildiğine bakarsınız, bir dikili ağaç gözükmez; belki ta uzaklarda tek ü tenha bir ahlat. Bir karaltı. Ekinler başağa durmuştur. Güneş tepeye yükselince kıyamet kopar sanki. Bir çaylak daireler çize çize tepemizde dolaşır. Tarla fareleri fink atar.

Biraz zorlanırsak buharlı trenlerin düdük sesini hatırlayabiliriz. Düdük sesi sararmış fotoğraflara uzanır. Eşeriz eşeriz dibinden bir kampana sesi çıkar.

Eskimiş, bildik şeyler. Makasçı yeşil bayrağı sallar. Bozkırdaki ıssız istasyonun çevresinde birkaç tavuk gıdaklar. Tiren şefi kırmızı kokartlı şapkasını çıkarır, esner..

Bozkırın gecesi başlar. Yıldızlar gökyüzünden sarkar. Harman yerinde yatan çocuklar ellerini uzatsalar bu yıldızları tutacaklarını sanırlar. Her çocuğun bir yıldızı vardır.

Tuhaf bir manzaradır. Eski dünya. Ekinler biçilir, dikenler kurur. Rüzgar döngele toplarını önüne katıp savurur. Toprak sarı, gökler gri... Güz... Eli sopalı güz. Bir yaban armudunun ağzı buruşturan suları. Bütün bunları bildik bir zamana yayarız. Pekmez kaynatırız. Su değirmeni döner.

Ara sıra arkasında tülden izler bırakarak gökyüzünden bir uçak geçse de, bu bize çok uzaktır. Dünyada olup biten işler bize çok uzaktır. Biz orada, alıştığımız dünyada yaşar dururuz. Her şey tanıdıktır. Dost, düşman; tilki, kertenkele...

Akşamın önü sıra sürüler çıngıraklar çalarak köye dönerler. Kangal iti kurumla geçer önümüzden. Çoban süt gibi dişlerini göstererek güler. Süt, kuş, kuzukulağı, yün, yağmur, yaban lalesi, lor peyniri, kekik. Bakın aslında o paslı yük tireni bile artık yabancımız sayılmaz.

Şimdi ben tutmuş nelerden bahsediyorum söyleseniz.

Söyleyin, söyleyin, çekinmeyin; bozkırın yüzü gülsün diye ne kadar çalışıp çabaladığınızı biliyoruz. Evet, biliyoruz; buradan yollar geçecek, binala- kurulacak, kanallar açılacak.

Bu fersude fotoğraf geçmişte kalacak. Geçmiş. O bir yük tireni değil mi? Bir gül mevsimi, bir leylek. Bı-

rakın gitsin. Tası tarağı toplayıp gitsin.

Önümüze planları, paftaları açalım.

Bozkırı bir baştan bir başa.sürelim. Nane, maydanoz ekelim.

Şaşırmayın efendim... Evet, evet... Nane ve maydanoz...

Gülüyorsunuz.

Gülün, gülün. Elbet size de bir gülen bulunur.

FUKARALIK EDEBİYATI

Elmasları siz aldınız. Hazır Afrika'nın güneyine kadar inmişken bol bol menekşe topladınız. Ümit Burnu'ndan ufka doğru baktınız. Bir kanguru size doğru koşuyordu. "Bana bir kafes getirin" diye gürlediniz. Anında kafese yatırım endeksleri uzay yolculuğuna çıktı.

Sıra yakutlara gelmişti tabiatıyla. Kandehar'a varıp

bir nar şerbeti içtiniz. Çift hörgüçlü devenizin yularını tutan ceylan gözlü çocuklar size çöllerin kapılarını açtı. Çin ü Macin'den geçip dünyanın olanca miskini mülkiyetinize geçirdiniz.

Üstünüzde atlas yorgan, altınız da kuş tüyü yatak. Dünyanın en güzel kumsallarını siz aldınız. En kanlı günbatımlarına siz baktınız. En derin denizlerin en gizli köşeleri sizin oldu. İstiridyeler, inciler, deniz kızları.

Yeşilin yetmiş tonu vardır diyordu kimyacılar. inanmayıp araştırdınız. Portföyünüzde altmış dokuz ton toplandı. Sonuncusuna Amazon'un ucunda rastladınız. Bir kayaya yapışmış yaşayan kendi halinde bir yosundu bu. Kayası ile birlikte Yeşil Müze'ye kaldırdınız.

Göl kenarlarının en görkemli otelleri, gökyüzünü delen binalar, binaların cam yüzleri, lazer gösterileri, kara delikler ve beyaz balinalar sizindi.

Altın stokları ve konçertolar sizindi. Maden işçilerinin makûs talihi, derby maçların tartışmalı sonuçları, bilimsel bilginin sosyolojisi ve postmodern söylem iki dudağınızın arasına gizlenmişti.

İhtilaller sizindi; markalar ve bayraklar sizin. Banknotlar, şeker kamışı tarlaları, buğday ve yulaf, incir

ve kahve, ada tavşanları, penguenler, ren geyikleri, pandalar, Afgan tazıları, konuşan kargalar, gayrîsafi milli hasıla, petrol yatakları ve torpidolar sizindi.

Tarihi siz almıştınız ("Yazmıştınız" olacak galiba). Alıp, insanların gelip-geçtikçe görebilecekleri bir meydana asmıştınız. Zavallı tarih o sıralarda epeyce nefes darlığı çekiyordu, bu bir yana acilen prostatını aldırması gerekiyordu.

Tarih asıldığı yerde bir bostan korkuluğu gibi sallana dursun; ideologlar ideolojilerine eğilmiş, başkanlar koltuklarına kurulmuş, adalet komisyonları hummalı bir faaliyete girişmiş, cuntalar çağrı cihazlarına kavuşmuş olsun; siz muhtemelen antik bir aynada makyaj tazeliyordunuz.

Yüzünüz yoktu ama makyaj malzemeniz boldu. Derken fukaranın sesi duyuldu.

– Kim bu adam, ne istiyor, diye sordunuz.

– Bir yoksul efendim, dediler. Size bir armağan getirmiş.

– Ya!. .. Dediniz bezgin bir ses tonu ile; "Neymiş bu armağan?"

Görevliler yerlere kadar eğilip korku içinde fısıldadılar:

– Bir çift zil getirmiş efendim.

ORUÇ

Fırından çıkan sıcak pidelerin buğusu kavrulmuş susam kokusuna karışıyor. Hangi mevsimde olursak olalım, marulun, kıvırcık salatanın bir deste maydanozun yeşilinden fışkıran dirilik ve ferah içimize yayılıyor. Dedeler ceplerinde şekerlemeler ile torunlarını kucaklıyorlar. Akşamın pembe-lacivert tülü büyük bir sükunet ile insanların, bütün dünyanın üzerine iniyor.

Melekler saf, saf iniyorlar.

Cennet kapıları açılıyor.

Rahmet, merhamet ve bereket her yandan kuşatıyor bizi.

İnsanlar birbirlerine sevgi ile bakıyorlar. Zenginler zenginliklerinden soyunuyor, yoksulların yoksulluğu kayboluyor. Kalbimizin paslı kilidi açılıyor. Bize selam veren bir kişiyi kardeş biliyoruz. Kimse sesini sertleştirmiyor. Yüzlerde nur, gönüllerde karşı konulmaz bir incelik, bir rikkat.

Açlık bizi doyuruyor. En çok kıymet verdiğimiz şeyleri başkaları ile paylaşmaktan sonsuz bir haz duyuyoruz. Bize yük olan her unsur, her tasa, her

ihtiras tasını-tarağını toplayıp savuşuyor. Kapımız ve soframız açık. Derdimizi ve sevincimizi söylemekten hoşnutuz.

Sabır bizi çoşturuyor. Kalbin ırmakları dolu- dizgin. Merhamet sağanak gibi boşalıyor. Hizmetten, hürmetten, ibadetten yeryüzünde oluşumuzun derinliklerinden, sebeplerden ve sonuçlardan geçiyoruz. Bir imtihan içinden yüz akı ile çıkıyoruz ..

İçimizde kurulan kürsü bizi hesaba çekiyor. Ağlıyor ve tövbe ediyoruz. Tövbe suları sonsuz çağlayanların şırıltısını, aydınlığını, engin ufukların parıltısını taşıyıp duruyor işte. Bu taşı bu yoldan niçin kaldırmadım ben, bu çiçeğe bu hafta niçin su vermedim ben, şu çocuğun yanağına bir öpücük niçin kondurmadım ben, komşumun kapısını bir kez olsun çalmadım mı ben, alnımı secdeye bir kez olsun koymadım mı ben?

Derken ben.

Benlikten sıyrılıyor.

Benlikten sıyrılırken, çiçek açmış badem dalının, kelebek kanadının, su sesinin ve yıldız parıltısının, dostun ve akrabanın, ayak bastığımız toprağın, buğdayın ve zencefilin, yani akşam ezanı ile yeryüzüne yağmur gibi dökülen varoluşun sırlarını farkediyor.

Bizi bu menzile eriştiren kılavuza binlerce teşekkür.

Bize bu basireti bağışlayan güce sonsuz secde.

Bu sırada çocuk sıcak pidenin buğusuna sarılmış olarak gülümsüyor. Baba işinden dönüyor, eve yaklaştıkça göğsünde bir genişlik. Anne yeşil salatanın üzerine birkaç zeytin bırakıyor.

Paydos.

Ses kesiliyor. Rüzgar duruyor. Güneş dağların ardına çekiliyor. Kuzeyde bir yıldız göz kırpıyor. Nefesimizi tutuyoruz. Kuşlar kanatlarını kapatıyorlar. Çekiç örsün kenarında bekliyor. Dalgalar diniyor.

Sükût.... Sükût...

Ve ağızları misk gibi kokanlar, ve o gün insanlara gülden ağır bir söz söylememiş olanlar ve o gün almayı değil hep vermeyi düşünenler, ve o gün "sabredenlere hesapsız ecirler verilecektir" müjdesi ile müjdelenmiş olanlar meleklerle birlikte iftar sofrasına oturuyorlar.

Allah'ım, şükürler olsun, oruçluyuz...

CEVAT

Cevat Kapalıçarşı'da çalışıyor. Gözden ırak bir kuytu köşede kilim tamir ediyor. Babası da ayakkabı tamir edermiş Kocamustafapaşa'da; öldüğünde pek kimseleri yokmuş Cevat'ın elinden tutacak, komşularından biri ilgilenmiş, bu dükkana getirmiş, eli iş tut-

sun, bir sanat öğrensin demişler, orta ikiden ayrılmış Cevat.

Şimdi koca adam, askerliğini yapmış, evlenmiş, iki de çocuğu var. Yine baba evinde anası ile birlikte oturuyor, rızkı veren Cenab-ı Hak deyip çalışıyor.

Geçen zaman içinde neler neler olmuş. Kapalıçarşının zenaat erbabı, küçük esnafı git git azalmış, ülke turizme iyice açılmış, deri sanayii, halı-kilim alışverişi, kuyumculuk büyük boyutlara erişmiş, döviz ticareti yaygınlaşmış, Türkiye'nin kalbi denilen bu büyük çarşıda yolunu bulan, zengin olan gırla.

Demek ki Cevat'ın girişimcilik ruhundan bir nasibi yok. Etrafında olup-bitenlere seyirci kalmış, akan musluklardan birinin altına tasını uzatıp dolduramamış. Görüldüğü gibi bu durum her türlü yoruma açık.

İşe otobüsle gidip geliyor, öğle yemeklerini sefertasında yiyor, günde bir paket Maltepe içiyor ve pazar günleri ara-sıra balığa çıkıyor (Babası da çıkarmış).

Evlerin karşısında bir mescit var. Cevat bu mescidin eski kilimlerini onarırken imam Eşref Efendi ile tanışıyor. Demek ki Eşref Efendi o mescide yeni tayin edilmiş. Cevat ile kaynaşıyorlar. Eşref Efendinin biraz marangozluğu var. Ahşap mescidin dökülen kısımlarını tamir ediyorlar, çatıyı aktarıyorlar, derken

Cevat bu mescitte ne buluyorsa oradan ayrılmaz oluyor. (Çocukluğu bu mescidin avlusunda geçmiş, bir süre hafızlığa çalışmış ama yarım kalmış.)

Mescidin küçük bir avlusu, avlunun ortasına küçük bir şadırvanı, şadırvanın etrafında küçümen toprak parçaları var. Cevat buralara çiçek dikiyor; güller, ortancalar, menekşeler, sardunyalar; bahçe duvarından leylaklar sarkıtıyor. Ayrıca iki güzel ıhlamur fidanı dikiyor. Eşref Efendi ile birlikte yaşlı dut ağacının keselim mi, kesmeyelim mi diye tartışıyorlar. (Cevat küçükken bu duttan bir iki kez düşmüş.)

Günler geçiyor.. Cevat'ın çocukları büyüyor, ülkede enflasyon alıp başını gidiyor, borsada hareketli günler yaşanıyor, dış ticaret açık veriyor. Zeynep kocasından boşanıyor, bakırcılar çarşısındaki bütün bakırcı dükkanları birer birer kapanıyor, yerine kot satan mağazalar açılıyor, bavul ticareti yayılıyor, milli takım İngiltere karşısında hezimete uğruyor.

Cevat ile Eşref Efendi mescit avlusundaki kör kuyuyu işe çıkarıyorlar; su darlığında mahallenin kadınları kuyudan su çekip avlunun mermerleri üzerinde yün yıkıyorlar, palazlarını kurutuyorlar. Cevat artık mahallenin kırık sandalyelerini, dolaplarını, masalarını onarmaya başlıyor. Mescidin tuvaletini akşam-sabah

temizliyor. Eşref Efendi ile birlikte küçük bir Kur'an kursu geliştiriyor, bir köşeye kitaplık kuruyorlar; çocuklar Cevat'ı çok seviyor, o da dersini bilenlere kuru üzüm ile fındık içi dağıtıyor.

Kimse Cevat'ın ne yediğini, ne içtiğini, nasıl geçindiğini merak etmiyor; KİT'lerin özelleştirilmesi, dış ticaret dengesi, banka bilânçoları, Anadolu liseleri giriş sınavları, maaş katsayıları, güzellik yarışmaları dikkati çekiyor da; Cevat'ın akşam üzerleri koltuğunun altında iki ekmek ve boş sefertası ile mahalleye girdiği hiç umursanmıyor.

Giderek Cevat artık diktiği leylakların kokusuna, yaz günleri mescidin avlusuna'ılilamurlardan düşen serin gölgelere, ansızın bastırıp tozu toprağı, çeri çöpü önüne katıp götüren, ardında aydınlık ve yıkanmış bir dünya bırakan yaz yağmuruna, bahar yelin e ve küçük şadırvanın su sesine dönüşüyor.

Ettik o kadar ref- i taayyün ki Neşâtî
Âyine- i pür tâb-ı mücellâda nihânız

UFUK

Hep birşeyler olsun diye bekleriz. Gelecek budur. Dalındaki yaprak düşer, tomurcuk patlar. Bazen gökyüzü bulutlarla kaplanır, sıkıntı kol gezer etrafımızda, belki yağmur yağar, arka bahçedeki çamaşırlar ıslanır, yahut güneş açar, bir ıslık duyulur.

Ufuk hep oradadır. Gemiler hep vardır.

Açıklarda durur bizi beklerler. Hepimiz bir yolunu bulup hayata açılırız. Kimse yarın ne olacağını bilemez. Akşamsefaları açarken kol kola sahil yoluna inenleri görürüz. Sahil bir kapıdır. Orta ikiden Akdeniz'e kadar uzanır.

Gün ışığı azalır, sesler diner; hafif bir esinti yüzümüzü sıyırıp geçer. O zaman içimizi dinleriz; sanki bir ürperti, bir son duygusu. Derken açıktaki gemiler birer birer ışıklarını yakarlar. Işık, cebe giren el, akşam simiti; bunlar insana güven verir; herhalde "yarın olacak" diye düşünürüz.

Yarın olunca serçe öter. Serçeyi görünce seviniriz. Evet, mutlaka bir şey olacaktır, ama ürküntü vermez bu manzara; olağandışı sayılmaz; hayatı severiz, çünkü hayat olağandır. Mevsimler değişir, biz bekleriz.

Yaz olsun deriz.

Sandalye çekip oturduktan sonra bir çay söyleriz. çayımızı içerken çocuklar büyür, kuşlar yuva yapar, bir an ötekine bağlanır, giden gider, boşluk dolar, içimizi çekeriz.

Yol ufukta kaybolur.

Her şey ufukta kaybolur.

Açıkta bekleyen demir atmış gemiler kaybolur. Yoğurtçu evine döner, sigara biter, ses kesilir.

Hani bir selam, çıtırtı, haber, tebessüm.

Bunlar da olur, kayda geçer, bekler. Bekleyiş bitmez. Müzelerde, iskelelerde, Vladivostok'ta, cephede ve berzahta.

Hep bir şeyler olacak diye bekleriz. Sahil yolunda dolaşanlar istikbale gülerek bakarlar. Martı çığlık atar. Muazzez Abacı'nın buğulara bulanmış şarkıları duyulur, karpuz sergilerinde büyülü lambalar yanar.

Tam o sırada tayin emri gelmiştir, ezan çoktan okunmuştur. Havuzun fıskiyesi efsaneler anlatmaya başlar. Pencere yaz gecesine açılır; ateşböcekleri, ishak kuşu, kervankıran, yoculuk.

Uyku bizi bekler ve sevgili hayali. Sonra duman, gri deniz, ay ışığı, yakamoz. Bütün bunlar ne güzel, ama geçecek deriz. Ufka doğru bakarız.

Herkes ufka doğru bakar.

Orada ne var?

Kim gelecek? .

Saat çalar, bekçi köşeyi döner, sokak köpeği bir kuytuya kıvrılır. Bunları biliriz. Çocuk uykusunda sayıklar, dedenin büyütülmüş fotoğrafı aynalı konsolun üs-

tüne asılıdır. Bütün bunları biliriz. Kader alandır. Kaygı uzun sürmez, dalga kumsalı kaplar, izler silinir.

El değmemiş kumsal bekler. Yaprak bekler. Sincap dalda tedirgindir. Yağmur kuşu yükselir. El tetiğe uzanırken kaşın biri ağır ağır havaya kalkar. Tel gerilir.

Gerginlik de uzun ömürlü değildir. Olacak olur ve sular çekilir.

Zaman oradadır. Yani ufkun yanında.

Yani her şey oradadır.

İKİNCİ CEVAT

Cevat'ı tanıyorsunuz. Daha önce kendisinden bahsetmiştim. Yine de hatırlamanıza yardımcı olmak için biraz bilgi verelim.

Cevat Kapalıçarşı'da çalışıyor, halı-kilim tamir ediyor. Evli, iki çocuğu var. Öğle yemeklerini sefertasında yiyor ve günde bir paket sigara içiyor.

Cevat'ın doğup büyüdüğü ve halen annesi ile birlikte oturmakta olduğu evinin karşısında bir mescit var. Cevat mescidin imamı Eşref Efendi ile birlikte her işe koşuyor; damı aktarıyor, tuvaleti temizliyor, bahçeye, küçük şadırvanın etrafına çiçekler dikiyor, hatta avludaki kör su kuyusunu bile uzun uğraşlar sonucu işe çıkarıyor.

Daha önceki yazımızda Cevat'ın imam Eşref Efendi ile beraber küçük bir Kur'an kursu açtıklarını, bir köşede kitaplık kurduklarını, çocukların Cevat'ı çok sevdiğini, onun da dersini bilenlere kuru üzüm ile fındık içi dağıttığını söylemiştik.

İşte böyle günler, kıpırtısız, kendi halinde geçip giderken.

Yani Cevat her akşam koltuğunun altında iki ekmek ve boş sefertası ile evine dönerken. Yani memlekette olup-bitenlerden Cevat'ın; o yörede yaşayanların da Cevat'tan pek haberi yok iken; hani olacakla öleceği kimse bilmez denilmiş, işler birden arapsaçına dönüverdi.

Cevat'a rastladım, surat bir karış.

No'ldu dedim? Sorma, dedi; anlattı.

Geçen zaman içinde mescidin cemaati epeyce artmış. Eh, ne güzel, ne var bunda surat asacak? Mahallenin

ufak tefek evleri bir bir yıkılıp, yerine apartmanlar yapılmış, araba sahiplerinin, paralı adamların sayısı artmış, köşedeki nalburun büyük oğlu Almanya'dan kesin dönüş yapmış, bu yıl da hacca gidecekmiş, falan filan...

Sadede gel Cevat dedim, ne var bütün bunlarda, işte memleketin genel gidişatıdır, elbette olacak böyle şeyler.

İyi de, dedi, işin ucu bizim mescide bulaştı. Haydaaa.

Efendim cemaat böyle akşam ezanının önü sıra şadırvan başında sohbet falan ederken, artık iyice dar gelmeye başlayan mescide ilaveler yapmayı, Kur'an kursunu büyütmeyi, tuvaletleri yıkıp yeni baştan kurmayı, kütüphaneye bilgisayar almayı, bütün bunlar için toplanıp bir vakıf kurmayı kararlaştırmış.

Paralar toplanmış, inşaatlar açılmış, betonlar dökülmüş, yerlere halı mı, yoksa halıflex mi döşemeli diye azim tartışmalar yapılmış. Cevat'ın onca emek verip tamir ettiği eski kilimler halılar depoya kaldırılmış, Kur'an kursuna bir kadrolu hoca temin edilmiş....

Bir hareket, bir faaliyet, gitmiş böyle bir zaman... Yahu Cevat, dedim, âlem adamsın valla... Ne var bütün bunlarda böyle surat asacak, ne güzel işte, keşke memleketin her yerinde böylesine hayra hizmet eden

insanlar olsa.

Meğerse Cevat'ın suratı bunlara asılmıyormuş. Asıl mesele kendisi ile ilgili imiş..

Efendim pek tabii mütevelli heyeti, murahhas aza, yönetim kurulu, başkan, başkan yardımcısı, asil ve yedek üyeler falan derken, bizim Cevat arada fena halde kaynamış.

Bir gün geliyormuş ta Beylerbeyi'nde bir arkadaşının bahçesinden söküp getirdiği, onca ihtimam ile büyüttüğü ıhlamuru kesmişler-sebep: yer darlığı- , ertesi gün geliyor şadırvanın etrafındaki yediveren güller sökülmüş -sebep: darlığı yer- , bir başka gün onca yüz suyu dökerek Cağaloğlu kitapçılarından, yayınevlerinden topladığı kitaplar vakfa hakim zihniyete aykırıdır diye-ortalardan kaldırılmış...

Bütün bunlar da esasen Cevat'a göre fındık kabuğunu doldurmuyor ama...

Eeee.... Ama'sı ne?

Çocuklar tutturmuşlar Cevat yoksa, biz de yokuz, diye....

Vay be!.. Resmen kazan kaldırmışlar yani.

Hem de Vakfın dağıttığı basın bültenleri, tertip ettiği konferanslara, panellere, ağırlığımız olsun diye siya-

siler ile yürüttüğü dirsek temaslarına rağmen.

Cevat yeminler ediyor, benim bu işte hiçbir dahlim yoktur diye ama, yönetim kurulu karar almış, talebeyi bize karşı kışkırtıyor diye Cevat'ı bundan böyle mescit civarına bastırmıyorlarmış.

Peki dedim, İmam Eşref Efendi ne diyor bu işlere, senden yana çıkmıyor mu? Meğerse imam efendiyi daha işin başında oradan postalamışlar, vakıf başkanı kendi akrabasından birini getirip mescide kondurmuş bile.

Yahu Cevat, dedim, üzme kendini, mahkeme kadıya mülk değil ya.

Cevat iri ela gözlerini yüzüme dikip saf saf: "Kendim için bir şey istiyorsam namerdim" demez mi?

Onun derdi çocuklar, çiçekler, ağaçlar.

Öldüğüm ağlamazın korkum odur ki ölecek
Seni kimler seve ben âşık- ı mahzûn yerine

MERHAMET

Gök gürledi, şimşek çaktı ve uzaklara bir yıldırım düştü. Yağmurun şiddeti, fırtınanın uğultusu gittikçe artıyordu. Önlerinde fundalıklar, kayalar ve sık ağaçlar arasından kıvrılarak uzanıp kaybolan yol bir çamur deryasına dönmüştü. Altlarındaki at günlerdir koşmaktan yorulmuş, çatlayacak hale gelmişti.

Adam terkisindeki kadının uçuk-sarı benzine baktı. Korku dolu gözlerin altında mor halkalar oluşmuştu, titreyen dudakları da morarmıştı. Başlığından kurtulan bir iki tutam saç yağmurda ıslanmış, solgun yanaklarına yapışmıştı.

Adam biraz daha dikilerek kadının başı üzerinden arkada bıraktıkları yola doğru baktı. Yağmur, yine yağmur ve ağaçların gölgeli karanlığında kaybolan yol.

Sessizlik çok kısa sürdü. Bir an. Sonra kendilerini takip eden uğultu yeniden gelip şakaklarına yapıştı. İğnelemeye başladı. Şakaklarından beynine, oradan kalbine, oradan diğer uzuvlarına yayıldı iğne uçları. Sol gözü durmaksızın seğiriyor, parmak uçları karıncalanıyordu.

Peşine düşen çığlıklar, iniltiler, feryatlar.

Bir kesik el, kurşuna dizilmiş bir gövde, kırbaç izlerinden kan damlayan bir surat; yerlerde sürünen, kıvranıp, kalkmaya çalıştıkça yeniden çamurlara yuvarlanan ak sakallı ihtiyarlar, gözleri yuvalarından fırlamış dehşet içinde nereye kaçacağını şaşıran genç kızlar, hep aynı kelimeyi tekrar ederek ağlayan çocuklar, "açız, açız" diye uluyan bir kalabalık.

Kadın bitkin, umutsuz bir ses ile:

– Geliyorlar mı?

Adam fısıltı ile:

– Hayır, korkma, kimseler yok... Kadın:

– Gidelim, lütfen gidelim. Bir an önce uzaklaşalım buradan.

Adam:

– Üzülme, pek az yolumuz kaldı.

Bir an için durarak nefeslenmiş, kendini biraz toparlamış at,karnına inen mahmuz darbeleri ile yeniden yola atılıyor. Atın boynu ve karnı ap-ak köpüğe belenmiş, burun deliklerinden buhar fışkırıyor ve son kalan gücünü kullanarak koşuyor.

Yol bir tepeyi aşıyor ve sonra küçük bir düzlüğe ulaşıyor. At tepeyi tırmanıncaya kadar kendini zorluyor, sonra artık karnını mahmuzları ile delen, kanatan darbelere, yağmura ve çakan şimşeklere, rüzgarın uğultusuna aldırmayarak; bütün bunları kalın bir sis perdesinin arkasına terkederek gözlerini yumuyor.

Adam ve pelerini yağmurda ıslanıp ağırlaşan kadın atın ölümü ile artan korkularını bastırmaya çalışarak kendilerini tepeden aşağı inen yola bırakıyorlar. Uzun süre arkalarına bakmaktan sarsak bir koşu tutturuyorlar. Sonra nefes nefese büyük, zarif, anlamlı

bir kapının önüne ulaşıyorlar.

Kadın adamın yakasına sarılarak kendinden umulmayan bir dirilikle bağırıyor.

– Hadi, hadi söyle şu kelimeyi de kapı açılsın. Adam:

– Dur biraz, çırpınma, bağırma, şimdi söyleyeceğim, söyleyeceğim:

Kadın:

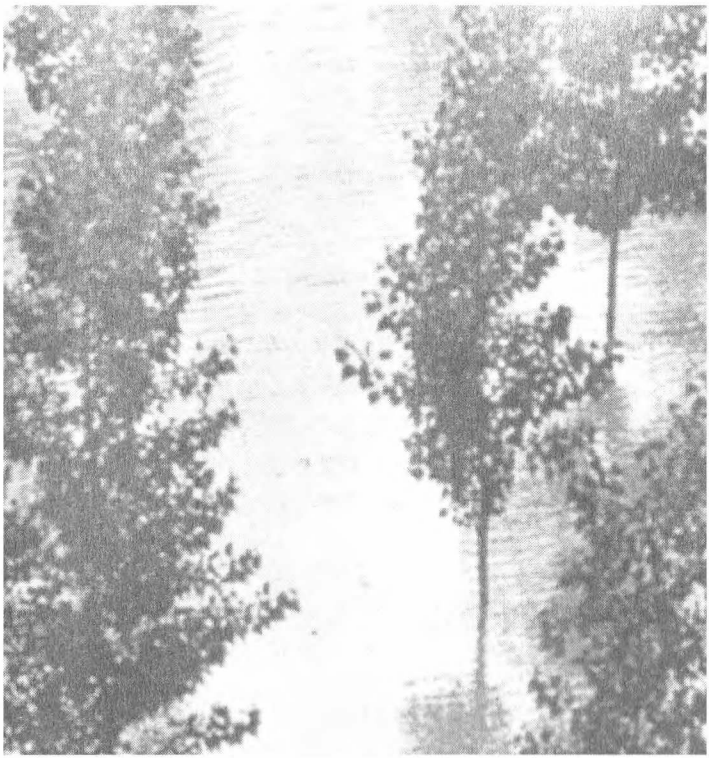
– Ama hadi, söylesene, biliyorsun peşimizdeler, geliyorlar, hadi lütfen söyle şunu, hatırla, neydi,neydi *o*...

Adam dizleri üzerine çöküyor, başını elleri arasına alıyor.

– Bilemiyorum, unutmuşum, neydi, neydi o kelime.

Neden sonra kadın adamın yakasını bırakıyor. Sırtını ulaştıkları kapıya dayayarak derin bir umutsuzluk içinde oracığa çöküyor. Geçip geldikleri yola, tepelere, yağmurun sesine donakalmış bir heykel gibi bakıyor.

Adam çamurların üzerinde sürünüyor, anlamsız, kesik, kısa, çığlığa benzer sesler çıkararak, ağzından yeşil köpükler akıtarak kıvranıyor.

AĞIR METAL

İçinde kır laleleri, su değirmenleri falan olan bir kitabın sayfalarını ağır ve dalgın çevirirken

Salkım söğüt durgun göle eğilmiş, gölge de ördekler, arı sesi

Sarışın günebakan tarlaları, yeşil meşelikler, ahırın kapısı önünde bir merkep, başında yem torbası, uçuşan sinekler

Bodur minarenin altında eski kiremitli bir dam, çizgili mintanı, kavruk yüzü ve beyaz kısa sakalı ile eski günleri düşünen usta, öğle sonu güneşinin şakırtısı altında terli perçemlerini geriye atarak ona çivi, ona tahta taşıyan çırak. Az sonra leylakların altında yatan testiden bir maşrapa su doldurup götürecek

Bu tel kafesi getirip buraya kimler koymuş

Bizim oğlan civciv diye tutturmuştu, civcivleri ben almıştım hay Allah bu ne dalgınlık üstelik kafes değil kümesin yanındayım

Kara dutun altındayım

Civcivler epeyce palazlanmış, kimi iri, kimi ufak kalmış.

Kuluçka makinesinden ne zaman çıkmışlar

O tesisi kuranlar, makinaları monte edenler, yumurtaları ellerinden geçirenler, civcivleri satanlar

Her yan pırıl pırıldı, her yan ilaçlı, aman civcivlere bir şey olmasın

Yani hastalık bu, hangi delikten gireceği belli olmaz imiş. Civcivler kıpırtılı ve sıcak-yumuşak bir su gibi

akıyor, beyaz gömlekli, beyaz başlıklı insanların elleri uzanıyor, erkeğin i dişisini ayırıyor

Nasıl da ayırıyor bir limonu, elmanın çürüğünü ayırır gibi. Tel kafesin ardında cıvıldayıp duruyorlar, bir o yana, bir bu yana koşturuyorlar, başlar inip kalkıyor, zeminde yem kırıntısı kalmamış, nasıl da temizlemişler, daha demin atmıştım

Derken kuyruk sokumumda bir sızı, içim ürperi- yor, ne oldu

Olan şu: Şu civcivler var ya, şu civcivler Aralarında bir garip, zayıf, belki de topal biraz öyle biri var

İşte onu gözlerine kestirmiş öbür besililer ve tırnakları sağlam olanlar inanılacak gibi değil ama böyle

Bu civcivler nasıl bir ananın evladı olmalılar, metal bir ananın

Acaba ondan mıdır, gelip gidip bir punduna getirip o zavallı çelimsiz kardeşlerini gagalıyorlar

Acaba bu civcivler kardeş mi, niçin böyle saldırıyorlar

Aç da değiller efendim, açık da değiller, az önce söylemiştim yem vermiştim hepsine, hayvanlık bu mu

Her küçümen kanlı gaga, her saldırışta o tüyleri dökülmüş fukaranın gövdesinden bir küçümen et parça-

sı koparıyor

Yaşlı usta damı aktarmış iniyor, çırak yorgun, gölgeye çökmüş, göle, söğüde ve ördeklere doğru bakıyor

Masaya bıraktığım kitabın renkli sayfaları, bu güzel gün, mavi gök

Garip civcivin takati tükeniyor, sonunda düşecek, tökezleyip düşecek

Bre civcivler, sizin nerenizi seveyim ben

Bir ananın kanatları altında uyuyup-uyanmadınız belki ondandır bütün bunlar, sizi yoldan çıkaran bir şey var ondandır bütün bunlar

Belki o metal rahmin metal parıltısındandır İnsanlar ne yapıyorlar dünyanın dört bir köşesinde insanlar

Ben ne yapıyorum kalbimde sızılar, kimin değirmenine su taşıyorum

Yaz öğleden sonrası zamanın içinde yüzüp duruyor

Bu sıcak, bu ağırlık, bu ter, bu metal

YOLCUNUN KİTABI

Ona doğru yol alanlar ancak tevecc̈üh nurları ile yollarını bulabilir. Madem sen bir kulsun, kulluğunla zıtlaşan bütün insani vasıflardan çık. Çık ki, Hakk'ın çağrısına icabet etmiş ve O'nun huzuruna yaklaşmış olasın.

Şunu bil ki; her türlü günah ve şehvetin temeli ve kaynağı nefisten razı olmaktır. Her türlü itaat, yakaza ve iffetin kaynağı ise ondan razı olmamaktır.

Bu babda şu söylendi: Nefsinden razı olmayan bir cahille yoldaş olman, nefsinden razı olan bir âlimle yoldaş olmandan daha hayırlıdır. Nefsine uyan âlimin ilmi nerde?

Hangi kalp için ölü derler? Şu kalp için ölü derler ki; ibadetini yapamadığında üzülmez, hata ve günah işlediğinde pişman olmaz.

Bir ibadet ki vardır, ama küçüktür ve göze batmaz. Onu hor görme, o cirmi küçük ibadet bir kalbi diriltmeye yeter bazen.

Nefsin ordusu karanlık; kalbin askeri nur'dur. Cenabı Hak kuluna yardım edeceği zaman nur ile onun imdadına koşar.

Keşif nur için, hüküm basiret ve gönül gözü için, ikbal ve idbar ise kalp için söz konusudur.

Ey yolcu!

Hayret vadisinde bazen şuna şahit olabilirsin: Bir kimse ki ihsan ve lütuf yolunun nezaketi ile Allah'la yönelmez, bakarsın o kişi mihnet ve imtihan zincirleri ile O'na doğru çekilir.

Lütfun da hoş, kahrın da hoş demesini öğren.

Bir takım nimetlere garkolup da buna şükretmeyenin hali nedir? Şudur ki; nimetler kaybolup gider, o da onların peşine düşer. Gözü bağlı bir gidiştir bu, sakın bundan.

Sen şükür ipi ile nimetleri bağlamaya bak.

Bazen durup düşünürsün; Allah katında benim yerim ve kıymetim nedir acaba diye kendi kendine sorarsın. O zaman etrafa değil kendine bak. Nerede duruyorsun? Hangi işi işliyorsun? Hangi halde bulunuyorsun? Şunu bil ki;

Senin O'ndan istediğin şeylerin en hayırlısı, O'nun senden istediğidir.

Cenab-ı Hak dilini talep ve dua için çözüp serbest bıraktığın an, ellerin gözyaşları ile semaya açıldığı an, işte o an sana ihsan iniyor demektir.

Vardığı menzilde yolların birbirine karıştığını görüp korkuya kapılma. Asıl korkulacak şey heva ve hevesin kalbine galip gelmesidir. İki şeyden birini tercih edeceğin zaman, bunlardan nefsine ağır gelenini seç, onu yap. Çünkü nefse ancak hak ve doğru olan şey ağır gelir.

Bil ki her kalbe nur iner, lakin o kalbi masiva ve ağ-

yar ile dolu görünce indiği yeri terkedip gider. Kalbini aç ve temiz kıl. Hak Teala onu maarif ile doldursun.

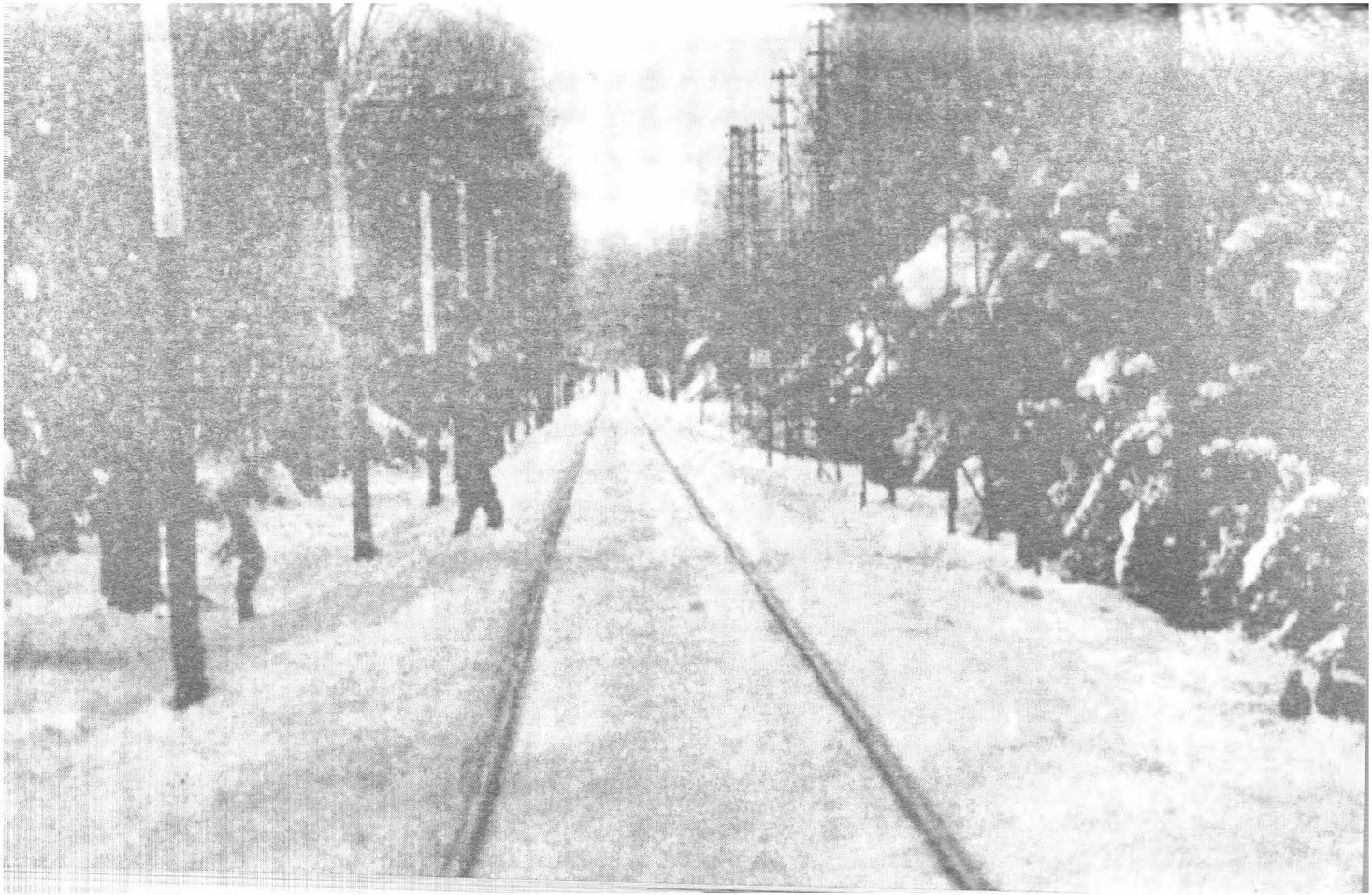
O'nun bağış ve ihsanı gecikmez. Lakin senin O'na yönelmen gecikebilir. insanoğlu sevdiğinin kulukölesi olur. Allah kendisinden başka hiç bir şeye ve kimseye kul olmanı istemez.

Ancak ve ancak Allah'a kul olanlar, gerçekten hür ve serbest olabilirler. Tefekkür kalbin kandilidir, o giderse karanlıkta kalırsın.

Yolcunun duası:

ilahi beni nefsimin zilletinden çıkart, kabre girmeden önce beni şüphe ve şirkten temizle. Ancak senden yardım diliyorum, ancak sana tevekkül ediyorum, beni bırakma, beni hüsrana uğratma. Senin fazlına ve ikramına rağbet ediyorum, beni mahrum etme. Sana, senin tarafına instisab ediyorum, beni uzaklaştırma. Senin kapında duruyorum. Beni kabul et!. ...

(Ataullah Iskenderî'nin ***Hikem i Atâiyye****'sinden ilham ile)*

BİR ALIŞ- VERİŞ HİKÂYESİ

Mustafa Özel'e

"Ulan" dedim içimden, "gireyim şuraya bir kere, ne olacak". Bu düşünce ile cam kapıya doğru birkaç adım attım.

Kapı kendiliğinden açılıyor, siz girdikten sonra kapanıyor.

İçeride parfüm kokulu bir hava var, tavandan her yana şıkır şıkır ışıklar yağıyor.

Her şey parlak, her şey yeni, her şey taze, her şey . ambalajlı, jelatinli, boyalı, b?yülü, çekici.

Yanımdan eşofmanlarını giymiş, ellerine bir sepetli araba almış, ayaklarında yumuşak lastik sandaletlerle çiftler geçiyor. Vay canına, alışveriş kıyafeti böyle mi oldu şimdi. Bazıları sepet arabaların içine çocuklarını oturtmuşlar.

Önce deterjanlar, boy boy kutular, bulaşık tozları, bulaşık eldivenleri, temizlik kremleri, sabunlar, sabun tozları, çamaşır tozları arasından geçiyoruz. Sepetlere bunlardan atılıyor.

Ardı sıra makama çeşitleri, naylon ambalajlarda spa-

gettiler, hazır mantılar, erişteler, bulgular, mercimekler, kuru fasulyeler, nohutlar ve türlü bakliyat yığınlarını dolaşıyoruz.

Sepetler doluyor, ben hayretler içinde, ilk kez girdiğim bu tabanı cilalı binada ayağım kayıp da yere düşmemek, bir şeyleri devirmemek için dikkatli, ağzım galiba bir karış açık dolaşıyorum.

Raflardan örülü gizemli bir labirent içinde kayboluyoruz.

Bardak çanak çeşitleri karşılıyor sonra. Boy boy su bardakları, içki bardakları, sürahiler, kristal kül tablaları, biblolar, porselen tabaklar, tepsiler, çaydanlıklar, nikel parıltılarla çatal bıçaklar, bıçak setleri, tavalar, tencereler ve mutfak eşyalarını yokluyoruz.

İnsanlar alacakları veya almayacakları yiyecek ve eşyaları, özenle gözlüyor, dikkatle tartıyor, kutsal bir nesneyi okşar gibi ellerini dokunduruyor, bazılarını alıp uzun uzun inceliyorlar.

Bu dikkat arasında, yan-orta-üst-alt ve benzeri gözlerle birbirlerini dikizlemeden edemiyorlar. Tavırlarını, kendilerini, sepetlerini, eş ve çocuklarını birbirlerine gösteriyor, birbirleri ile boy ölçüşüyorlar.

Sonra kolalar, meyve suları, konserveler, reçeller, zeytin ezmeleri, türlü marmelatlar, turşu kavanozları,

salamura tenekeleri, kutular içindedeniz mahsulleri.

Bir yüzü jelatin ile kaplı deniz mahsullerine eğilip bakıyorum. sanki çok anlarmışım gibi. Nedir bunlar acaba? Ben öyle bakadurayım, bir el omuz başımdan uzanıyor ve o jelatinli kutulardan birkaçını kaldırıp sepetine atıyor.

Sebze reyonlarını, meyve reyonlarını, un torbalarını, zeytinyağı ve ayçiçek yağı şişelerini geçiyoruz.

Balık tezgahlarının önünde hiç dikilmiyoruz. Peynirleri, tereyağı paketlerini, eski kaşarları, hellim ve tulumları atlıyoruz.

Keklerin, pastaların, un kurabiyelerinin hesabını başkalarına bırakıyoruz. Bırakıyoruz dediysek, o benim işte. Ötekiler sepetleri doldurdular. Sonra bir uzuuuun camekân. Zeytinyağlı dolmalar, taramalar, mezeler, arnavut ciğerleri, pilakiler. çiğ köfteye varıncaya kadar. Bu camekânın karşısında bermutad içki şişeleri. Mezeler ve şişeler sepetteki yerlerini alıyor.

Bonfileler, pirzolalar. şişlikler, kıymalar, tüm et çeşitlerinin de hatırı kırılmıyor.

Eh... Sular, sodalar ve kolalar bittabi.

Labirentten çıkıyoruz galiba, en nihayetinde kağıt mendiller, peçeteler, tuvalet kağıtları...

Sonra kolonyalar, losyonlar, parfümler...

Güler yüzler, afiyet olsunlar, yine beklerizler.. Değil.

Otomatik kasalar, kredi kartları, deri cüzdanlar, banknotlar....

Sepetler kapılardan geçip, park yerine çekilmiş arabaların bagajlarına doğru ilerliyor.

Bu insanlar bir orduyu doyuracak olan bu kadar yiyeceği, kağıdı ve deterjanı, eti ve ekmeği gerçekten tüketiyorlar mı; yoksa yarısını bitirip, yarısını çürütüyorlar mı?

0, onların sorunu. Öyle değil ya, hadi öyle olsun. Biz şimdi kendimize bakalım. Öyle elini kolunu sallayarak-hiçbir şey almadan-buradan çıkıp gitmek onuruma dokunuyor.

İki ekmek alayım bari.

Kasadaki hanım kıza mahcup olmayalım.

DELİKANLI

Uzun bir dersten çıkmıştı.

Hava soğuk ve pusluydu. Puslu da değil düpedüz kirliydi, kurum yağıyordu sanki havadan. Trafik yine tıkanmıştı, arabaların camlarından kederli insan yüzleri' sabit nazarlarla dışarı bakıyordu. Bir ahmak ıslatan biteviye yağıyordu.

Ellerini ağabeyinden kendisine intikal eden gocuğun

cebine soktu, sırtını kamburlaştırdı. Beyazıt'a doğru yürümeye başladı.

Hoca uzun bir "okunacak kitaplar listesi" yazdırmıştı. Bu listedeki kitapların bir kısmını kendisi daha önceden keşfetmişti. Kıymetli yazarlarımızın kıymetli eserleri. Lakin biri hariç ötekileri alamamıştı.

Onu da sergiden edinmişti, üçte bir fiyatına.

Derin bir nefes aldı, içini geçirdi. Kitaplara ulaşmak gittikçe zorlaşıyordu. Güç bela sığındığı bir arkadaş evinde kalıyordu. Şehrin kıyıcığında, kendisi gibi Anadolu'dan gelmiş birkaç arkadaş, bir göz oda bulmuşlardı zorlukla. Islak odunlar, tüten bir soba, yıkanmamış çamaşırlar, yemek nöbeti, kuru-pilav.

Kuru neyse de pilav yapmayı öğrenememişti bir türlü, her seferinde lapa oluyordu ve bir gürültüdür kopuyordu odada.

Bir kot pantolon bir milyona fırlamıştı. Ayakkabıcı vitrinlerinde ne botlar vardı oysa. Botlar da milyonun üzerinde.

Gel gelelim "fukaralık edebiyatı" yapmak bir kararname ile yasaklanmıştı. Kimseye derdini açamıyordu, hele eve yazmak. O, hiç...

Bir yandan paralı eğitim tartışılıyordu. Bu cepheden

olanlar devletin eğitim yükünün altından kalkmasının artık mümkün olmadığını söylüyor, üniversitelerin özelleştirilmesini istiyor, eğitime ancak bu şekilde bir kalitenin getirilebileceğini savunuyordu.

Hocaların da canına tak demiş olmalı ki, yürümeye başlamışlardı işte. Bir taksi hayli yakın geçti, üzerine kara-sıvaşık su sıçrattı. Taksinin ardından sövmek, bağırıp-çağırmak geçti içinden. Bir an. Takati yoktu. Başını iki yana sallamakla yetindi. Yaşlı, gün görmüş insanlar gibi hissetti kendini.

Midesi kazınıyordu. Şöyle sıcacık bir çorba içebilse, bir soba başına oturup biraz ısınabilse.

Otobüs durağında kızlı-erkekli bir küçük kalabalık, neşeli devinimler ile kıpırdıyordu. Bakımlı saçlar deri çantalar, gün yüzü görmemiş yüzler, muhallebi çocukları. Şimdi onlar buradan doğru Beyoğlu'na çıkar, sıcak salonlarda sıcacık salepler içer, AKM'ye veya tiyatroya gider. birlikte son açılan sergileri gezerlerdi.

Paralı eğitime karşı çıkanlar bunun fırsat eşitliğine aykırı olduğunu, parası olanlara avantaj sağlayacağını, diplomaların parayla satılacağını ileri sürüyorlardı. Ara yerde kalanlar ise öğrencilerin katkı paylarının artırılmasını, ödeyebilecek olanlardan bu payın alınmasını, ödeyemeyenlere ise devletin burs verme-

sini istiyordu. Bir de vakıf üniversiteler meselesi açılmıştı. Şu anda devletin bunlara katkısından söz ediliyordu.

Ulan, şunlardan birine kapağı atabilsek, diye düşündü delikanlı. Sonra birden meyus oldu.

Doğum yerini, anasını-babasını, bitirdiği mektepleri, bildiği lisanları falan soracaklardı elbette. Mülakata girecekti.

Yarışa yüz metre geriden başlamıştı o. Geçilecek kulvar hakkında da bilgisi yoktu.

"Okumak senin neyine be oğlum" dedi, "herkes okuyacak diye bir kaide yok ya, bir iş bulup çalışaydın"

...

İyi de, nerde o iş?...

Üniversiteyi kazanıp büyük şehre okumaya giderken, mahalle arkadaşları, işte o "senin neyine okumak" diye yarışı terkedenler, ardından gıpta ile bakıyor" vay be gidiyorsun ha, yakında dönüp gelince bizi tanımazlıktan gelme sakın ha!" diye takılıyorlardı.

Onlar orada ne yapıyor şimdi acaba?..

Küçük esnaflık, berber kalfalığı, belediyede temizlik işçiliği veya talihi yaver gidenler için Rusya'da, Ortadoğu'da inşaat işçiliği... Çarşıkapı'nın kalabalığına

katıldığında yağmur hızlanmıştı.

Ayakkabıları su çekiyordu.

Delikanlı ömrü de işte öyle geçip gidiyordu. Birden oralardaki vakıf medreselerden birinin duvarı üzerinde bir Hana takıldı. "Üniversite Meselesi" tartışılıyordu içeride. Islak saçlarını eliyle düzelterek girdi.

Ohhh. Sıcacık.. Gerilerde, kalorifer yanında bir sandalye buldu, oturdu. Önce omzunu, sonra sırtını dayadı kalorifere. iç ısındı, gözkapakları ağırlaştı. Kürsüde biri bağıra-çağıra bir şeyler anlatıyordu. "Anlat' dedi içinden "uzun uzun anlat"...

GÖK MAVİ ÇAYIR YEŞİL

Genciz biz...

Aktif, dinamik, heyecanlı...

Kanımız kaynıyor; bir yanda nescafemiz, öte yanda çayımız buğulanıyor. Önümüzde akışkanlar mekaniği, ardımızda uluslararası ilişkiler. Her sokağa çıktığımız da bir aşık-ıslatan karşılıyor bizi.

Polisler hüviyet soruyor, gülümsüyoruz. Bastığımız asfaltlardan çimenler fışkırıyor; kazara bir martının

ardından bakıversek, istikbal göklerden yere iniyor.

Genciz ya; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bakıyor işlerimize. Bu yüzden olacak bir grafik eğrisine tutunarak iniyoruz hayatın arenasına. Flaşlar patlıyor ve bayraklar dalgalanıyor. Kırmızı- beyaz kurdeleyi zarif bir makasla kesen büyüğümüz elimize dosyamızı tutuşturuyor. Kasadan fişimizi alıp Roma Hukuku'na gömülüyoruz.

Santral kuleleri ozon tabakasına doğru uluyarak yarışın başladığını bildiriyorlar. Borsa endekslerinden tüyolar araklıyoruz. içimizde ne kadar bozkır çocuğu varsa hep bir ağızdan Keskin'li Hacı Taşan'dan alınan bir yanık hava tutturuyor. Yanık havanın alazından yüzümüz tunca kesiyor. Yine de kimseler saban demirini iplemiyor; köylülük buruk acılar içinde diskalifiye ediliyor.

Sıkıntılı bir bekleyiş vizeleri kemiriyor. Yarım ekmek dönerin hiç faydası olmuyor. Artık hiçbir yerden mektup gelmiyor. Sıkıntı fiilinin geniş zamanını çek e çeke finallere yaklaşıyoruz. iki supradin alıp sabahlıyoruz. Sabah güneş gözlüklerini çıkarıyor, tam bu sırada bir zambak bembeyaz açıyor; zambağın tutuşturduğu fitil içimizde biriken bombayı patlatıyor.

Otobüsün arka sahanlığında gülüşüyoruz. Gülüyoruz,

vara-yoğa gülüyoruz. Güldükçe yüzümüzde yaralar açılıyor. Kim bilir belki de varılacak yere kan içinde varılacaktır.

Derken Amerika olmadık sözler etmeye başlıyor. Şu Amerika üstümüze başımıza bulaşmasın, defolsun, dedikçe katran gibi sıvaşıyor. Amerika arkadaşlardan hizmet aşkı ile Anadolu'ya. gidecekleri bile ayartıyor. Burs vaadediyor çocuklara, hepimize çağ atlatmaya kalkışıyor. Amerika'yı sinemada bırakıp çıkalım diyoruz. Dışarıda dolar fırlamış, her yanda siren çığlıkları, her yan ambulans.

Vız gelir, genciz biz, dayanmalıyız.

Hem overlokçular, heidelbergciler, fotokopi tüccarları bizi tutuyor. On dokuz Mayıs bizi tutuyor, başbakan bizi tutuyor. UNESCO'ya bile tutunabiliriz. Genciz biz ... Şimdilik simitle çay idare eder. Zaten az sonra Madonna gelecek, bize birlikte çıkmayı öğretecek.

Birlikte çıkmak iyi de, işsizlik giderek büyüyor na'ber. Kapılacak bir felsefe bile gözükmüyor ortalıkta. Kapılar kapalı, yurtlar kalabalık, henüz bir yarış da kazanamadık. Yav nerde bizim için verilen sözler, edilen vaadler, hani nerde? Bir çiçek bulamadık koklayacak, bahar da geldi geçiyor işte.

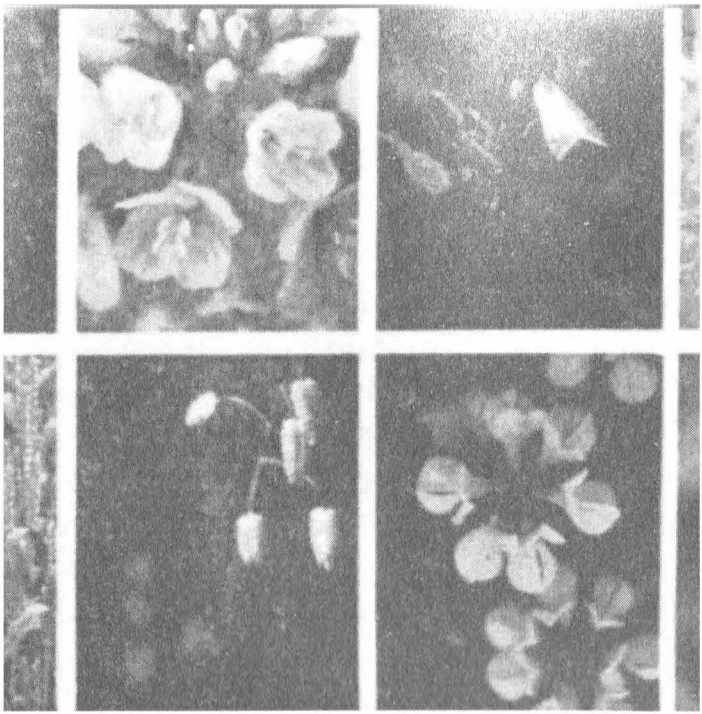
Valla bıktım bu umutsuzluk edebiyatından, şu suluzırtlak dizi filimlerden, iğrenç yarışmalardan, yak bi cigara.

vakalım abi... içelim güzelleşelim. Siz ey fezanın küçük güneşleri.

Ne bu karamsarlık, ne bu bönlük, boş bakışlar. Dumanlı cafeler içinde ahınız gitmiş, vahınız kalmış. Çıkın mahbesinizden, yürüyün mavi göğün altına. YÖK arkanızdan apışıp kalsın.

İşkte çayır, işte ip.

Ve kalbin yok markası.

BİR KÜÇÜCÜK ADACIK

Her gelip geçtikçe onları orada, etrafı duvarla çevrili fabrika arsasının bir köşesinde, çitlembik ve kavak ağaçlarının gölgesine sığdırdıkları iki gözlü gecekondu evinin önünde görüyorum. Ev yolun altında kalıyor. Otobüs fabrika arsasının duvarını geçinceye kadar oraya bakıyorum. Giriş kapısının önüne bir eyvan yapmışlar, zeminden epeyce yüksek ve üzerinde sır-

tını duvara veren bir tahta sedir var. Evin hanımı bu küçük eyvanı akşamın önü sıra sulayıp süpürüyor, sedirin şiltesini düzeltiyor. Bazen karı-koca oracıkta batan güne karşı çaylarını içiyorlar. Çocuklar evin önünde, mevsimine göre otların türlü çiçeklerle bezediği fabrika arsasının uzak köşelerinde oynuyorlar. Kendileri gibi küçük bir köpek peşlerinde koşuyor. Bir bahar adam evin önüne meyve fidanları dikti. Erik, vişne, şeftali falan. Fidanların altını kazıp maydanoz, tere, domates, salatalık ektiler. Artık gelip geçtikçe karıkocanın bu evlerine benzeyen ufacık bahçeyi işlediklerini. çapayı bırakıp hortumu aldıklarını görüyordum. Meyvelerin çiçeğe durduğu bir günde; komşu mu, akraba mı, birkaç kendilerine benzeyen kişinin ziyaretlerine geldiğini farkettim. Erkekler sedirde, kadınlar yerdeki kilim ve minderlerde oturuyor, yine çay içip sohbet ediyorlardı. Çocuklar, ziyaretçilerin çocuklarına fabrika arsasının gizli geçitlerini, alt baştaki kör kuyunun karanlık ağzını ve nasılsa oralarda kalmış, kurumamış bir yaşlı incir ağacının kovuğunu gösteriyorlardı. Civarda fabrikalar, atölyeler, depolar, iş yerleri, betonu boyanmamış abus çehreli bir yığın yorgun bina.

Ötelerde yüksek apartmanlar, birbirine yapışmış gibi

duran bloklar. Araçlar yoldan bir tesbihin taneleri gibi akıp geçiyorlar. Fabrika işçileri öğle paydoslarında iş yerlerinin pencerelerinden, o arsanın duvarı üzerinden bu gecekondu ile küçümen bahçesine bakıyorlar. Terli ve kızgın göğüslerine sanki oradan serin bir rüzgar esecekmiş gibi oluyor.

Fabrikaların idare binalarında, pipoların dumanını savuran, kravatlı gözlüklü ve göbekli adamlar ara sıra jaluzilerin arasından kaçamak bakışlarla aynı mekanı dikizliyorlar. Bir an için bahçeye ulaşıp, pembe-beyaz elma çiçeklerini okşamak geçiyor içlerinden. Ama o "bir an" nerede?

Otobüslerle, otomobillerle yoldan geçenler, bu manzaraya gözleri takılınca tayy-ı mekân ediyorlar. Emekliliğe doğru adım atan kır saçlı büro memurları bir yazlık hayali kuruyor. Gecekonduyu oradan alıp deniz kenarına bir yerlere götürüyorlar. Eh, elbette biraz büyütüyorlar. Kapıdan çıkıp elde olta denize doğru yürüyorlar. Komşulardan bir emekli albay ve bir genel müdür ile hafifçe selamlaşıyorlar..

Köyden gelip civardaki fabrikalardan birinde gece bekçisi olan adam birkaç dönüm tutarındaki arsaya bakıp bakıp "Efendi buraya gorunga ekeceksin, köpürüp bele kadar çıkacak" diye düşünüyor. Laz müte-

ahhit için elbetteki eşi bulunmaz bir arsa vardı orada. Bıraksalar beş yüz dairelik bir kooperatif sıkıştırırdı arsaya. Mevkisi de güzel. Dört bir yanı dolmuş, arsa ortada tabak gibi kalıvermiş. Fabrika arsası olduğu belli ya, acaba niçin bu zamana kadar boş kalabildi. Muhtemelen veresesi fazla bir mülk olmalıydı. Ötedeki yüksek ve birbirine neredeyse bitişik duran apartmanların küçük balkonlarında ev hanımları uzun öğle sonlarının sıkıntılı havasını solurken, gözleri o yöne kayar, gecekondu ile önündeki iki evlek yeşil alana imrenirler, hatta geçmişlerinden gelen köylülük ile her şeyi bir yana bırakıp, çitlembik ağaçlarının dibine, çimenlerin üzerine birer yaygı sererek tatlı tatlı çene çalabilmeyi hayal ederlerdi. Yaz sonuna doğru küçük bahçedeki domatesler kızarmaya durdu, yeşil salatalar toplandı, maydanoz-tere kokusu etrafa yayıldı. Evin hanımı nereden bulmuşsa bir de teneke semaver çıkardı ortaya. İkindi üzeri yakılan semaverin açık mavi dumanı esrarlı kıvrımlar çevirerek çay saatlerini büyülemeye başladı.

Yeni dikilen fidanların incecik dallarında birkaç mürdüm eriği, bir iki Amasya elması nişan gibi sallanıp duruyordu.

Derken evin yan duvarının ötesinde, arsayı çeviren

çite bitişik, bir de tavuk kümesi çıktı ortaya. Şehrin binlerce mekanik sesten örülü uğultusu çil horoz ve tepeli tavuk gıdaklamaları ile delinmeye başladı. Orada yaşayanlar gün boyu, geceler boyu ne düşünüyorlardı? Hayalleri nereye kadar uzanıyordu? Bunlar meçhulümüz.

Ama malum olan bir husus vardı.

Meselâ Yapı-Kredi Bankası'nın falan şubesinin memur ve memurelerini taşıyan servis otobüsü, her sabah bu yoldan geçerken araçta bulunan bütün insanlar bir yerden emir almış gibi başlarını arsadan yana döndürüyor, ya bostanı sulayan ak yazmalı hanımı görüyor, ya da olgulaşmış erikleri küçük bir sopa ile düşürmeye çalılaşan sarı kıza rastlıyorlardı.

İşte o anda hepsinin içinde bir kıpırtı, sevince benzer bir ferahlık, bir kolonya serinliği oluşuyor; farkında olmadan gülümsüyorlardı. Saçlarını kızıla boyayan şişman servis şefi dirseği ile yanındaki arkadaşını dürtükleyerek aşağıya yolun altındaki tabloya bakmasını istiyor, burnuna o anda gelen salatalık ve haşlanmış taze yumurta kokusundan bahsediyordu.

Elbette ki bu küçük ve fukara adacığın dışında yaşayanlar o gecekonduya girmeyi, orada oturmayı istemezlerdi. Servis şefi şişman bayanın da böyle bir ni-

yeti yoktu. Ama manzara nedense içlerinde hissettikleri esaslı bir eksikliğe, bir yoksulluğa işaret ediyordu. Şiirden, musikiden uzak kalmak gibi bir şeydi bu. Bir bilinmez hasret, bir özgürlük tutkusuydu. Toprakla tenin birbirini çağırmasıydı. Fabrika arsasının bir köşesinde beliren bu hayat emaresi, o civarda yaşayan son kirpi ailesini de baştan çıkarmıştı. Bir gece saklandıkları kovuktan çıkarak gecekondu civarına doğru hicret ettiler. Asfaltı geçerken ailenin gerilerde kalan dikenleri ağarmış en yaşlı üyesi elim bir trafik kazasına kurban gitti. Ölürken mutluydu. Burnuna biçilmiş çimen kokuları geliyordu. "Vay be" dedi. "şu işe bak". Böylesi taze bir koku duymayalı yıllar olmuştu.

Börtü-böcek, meyve ağaçları, otlar, çiçekler ve sebzelerden yana göçtüler. O civarda dost bilecekleri bir insan yaşadığına inanıyorlardı. İspinoz çitlembiğin dibindeki fundaların arasında mekan tutmuştu. Daha yukarı dallarda bir çift saksağan saklanıyordu. Genç şairler dönüp dolaşıp aynı yerden geçiyorlardı.

Hatta bunlardan biri arsayı üç yönden çeviren duvarın üzerine tüneyip, dudaklarının ucunda sürekli bir sigara, günlerce çocuklara, küçük köpeğe ve tavukların eşelenmesine bakıp durdu. Oysa aynı günlerde ardındaki fabrikada yaman bir grev uygulanıyordu.

İşçiler hep bir ağızdan bağırıyor, polis panzerleri canavar düdüklerini öttürüyor, her köşe başında bir gazetecinin flaşı patlıyordu.

Genç şair kılını bile kıpırdatmadı.

Ardındaki hengame ile önündeki sükunet arsında sıkışıp kalmıştı sanki. Zihninde dolaşan pısırık mısralar kanatlanmak için bir rüzgar bekliyordu.

İlhamı kurumuş bir hanım romancı portakal renkli Wolksvagen'i ile yoldan geçerken aniden gecekonduyu gördü. Gayri ihtiyari frene bastı. Tabii bu hareket ona pahalıya patladı. Ardından gelen göğsü kıllı bir magandanın Mazda'sı epeyce hasar görmüştü. Maganda pantolonundan taşan ipek taklidi gömleğini içeri tıka tıka otomobilin kapı camına dayandığında, hanım romancı markalı güneş gözlüklerini meçli saçlarının üzerine henüz atıvermişti. Adamın homurtusuna değil altın dişlerine takıldı. Ne polise ne mahkemeye gidecek hali vardı. Yılların yorduğu bir demokrat gibi davrandı. Magandayı usulüne uygun olarak savdı. Arabasını uygun bir yere park edip içinde küçük bir kıpırtı gecekondunun kapısına vardı. Yoldan aşağı inerken bir "ilk cümle" zihninde oluşuyordu. Bu sanayi denizi bu gri gökler ve bu beton cumhuriyeti ortasında açan çiçek neyin nesiydi?

Belki de kuruyan ilham pınarı çağlayıp çoşacaktı. Ne diyordu Arap atasözü: "Geceler gebedir". Heyhat...

Durum hiçte de iç açıcı değildi.

Bir kere evin hanımı sıradandı. Hikâyesi beylikti. Ev, eşyalar, çocuklar, o yılışık köpek sıradandı. Üstelik mutfaktan soğan kokuları geliyordu. İpte asılı çamaşırlar ihraç fazlası penyelerden ibaretti. Plastik kaplar, ucuz kilimler, televizyon üzerindeki orlon dantela.

Bu gecekondu arsa sahiplerinin izni ile oraya yapılmıştı. Bir bakıma muhtemel bir tecavüzü önlemek için bekçilik ediyorlardı. Kadın bir otomatik çamaşır makinesi itiyordu. Hayır, köye dönmek gibi bir arzuları yoktu. Çocuklar büyüyecek, okuyup adam olacaklardı.

Hanım romancı yüzünü buruşturdu. sıkıntısı bir iken iki oldu. Postmodern durum yine oluşmamıştı.

Kış geldi ve gecekondu artık bir masal kulübesi oldu.

Arsa karla kaplandı, bu beyaz zeminin üzerinde fidanların ve çitlembik ağaçlarının ince dalları siyah-beyaz gravürler çizdiler. Geceleri gecekondunun tek penceresinden dışarıya sarı bir ışık sızmaya başladı. Apartmanlarda oturanlar torunlarını kucağa aldıklarında, pencereden onlara uzaktaki bu kulübeyi göste-

riyor, orada pamuk prensesin yaşadığını, cüceler ile her gece karlar içinde dans ederek dolaştığını anlatıyorlardı.

Her küçük çocuk böylece bir masala açılıyordu. Büyüyünce elbet zorlu bir yolculuğa çıkacak, o kulübeye kadar türlü canavarlar ile döğüşerek yol alacak ve sonunda pamuk prensesi görecekti.

Neyse ki orada öyle bir arsa ve öyle bir ev vardı. Mevsimlerin geçtiği, dünyanın güneş etrafında döndüğü, atın önüne ot, itin önüne et konması gerektiği, saat ile domatesin, kilo ile kirpinin, metre ile bülbül sesinin ilişkisi, o ev sayesinde bilinebilecekti. Evet orada insanın dünyadaki macerasını açık eden bir manzara vardı. İçinde bir aile yaşıyordu. Etrafında otlar, ağaçlar, çiçekler ve hayvanlar.

Ve şehrin umum ahalisi gelip geçerken yüzlerinde mübhem bir gülümseme oraya doğru bakıyorlar, sonra köklü bir kayıptan duyulan endişe ile içlerini geçirip gidiyorlardı.

5402

Bütün demiryolu çalışanlarına ve bütün buharlı tren âşıklarına

Meşelerin yaprakları kan-kızıla çalar, palamutlar yağmur gibi yağar yarlardan, yarpuzlar kurur. Toy kuşları turnaların peşine takılır. Irmağın suyu titreye titreye çekilir. Deli poyraz azgınlaşır. Güz gelir ...

Yaylacılar sürüleri indirirler. Çan sesleri gece boyu inim inim iniler; uzar gider içine işler adamın. Kaval-

lar susar, ırmağın türküsü ağıda döner. ufuklar küle belenir, güllere gönüllere bozartı düşer. Güz gelır...

Göçler toplanır, denkler tutulur, tahta bavulların ipleri çekilir. Yapraklar bir bir düşer, dağları tipi tutar, çimen çiçek görünmez olur, yaylaların şenliği biter.

Akşam olur, gün yıkılır, derin derelere karanlık iner. Dağların doruklarından sini gibi bir ay, ağır ağır yükselir.

İşte bu sırada uzaktan uzağa bir tren sesi. Bir çığlık; ayrılığın, hasretin, gidip de dönememenin sararmış fotoğrafı.

Ben o zaman ateşle yanan alnımı cama dayarım. Yağmur kırbaç gibi iner tepelere. Süzülen damlaların arasından, aşağılara, vadide ışıltılarla kıvrılıp giden demiryoluna bakarım. Kara tren az sonra karanlığın içinden o büyülü projektörünü yaka yaka çıkıp gelecektir; küçük istasyonda gözyaşlarını yağmura karıştıran, dudakları titreyen, birbirine sarılan bir avuç yolcu ile onları uğurlayanları bir süre aydınlatıp, sonra bir kısmını koparıp alarak çekip gidecektir.

Geride düğümlenen hıçkırıklar. yağmurun dinmeyen sesi ve yalnızlık. Kimse kıpırdayamaz. Ta ki kara tren tünele doğru kıvrılan tepenin ardında kaybolan son vagonun son penceresindeki son kırmızı fenerini sön-

dürünceye kadar. Geride kalanlar bir süre birbirlerine bakarlar. sonra kırılgan, küskün ve yorgun; neşesi tükenmiş, ışığı sönmeye yüz tutmuş evlerine, ocaklarına dönerler.

Güz sarı yapraklarını giden trenin ardından uçumr. Kara trenin karanlığa savurduğu duman tuhaf bir geniz yangısı, unutulmayan bir koku ile gurbetçileri uğurlarken; geride kalanları sonsuz bir bekleyişin kapısına bırakır.

O küçük istasyonda, gurbetçi köylüler, sepetler, çuvallar, haşlanmış yumurtalar, kırmızı ve yeşil bayraklar, makasçı düdükleri, izine giden askerler, yabani güvercinler, vagonlar ve raylar arasında ne kadar kalmışım.

Lokomotifin yürek ürperten homurtusu, üzerinden sular damlayan yağlı-kara görüntüsü, beyaz buğulara bulanmış koca gövdesi. çocuk kalbimde sevimli bir dev imajı barındırıyor.

Onu rüyalarımda sevgi ve hasret ile yaşatıyorum. Bazen kendimi alamayarak banliyö duraklarında, sigara izmaritleri ve raylar arasında uzun süren o düdük sesini yeniden yakalamak için saatlerce dolaşıyorum.

İçimdeki çocuk 5402 numaralı marşandiz katarına doğru koşuyor. Lokomotifin lambasının altında, ay-

yıldızlı kokartın kenarından iki yana doğru açılan rayları bir siyah martı gibi hayal ederek, onun kanat uçlarına bir kez olsun dokunmak üzere nefes nefese koşuyor. Lokomotif bu çırpıntılı koşuya karşılık beyaz istim buharı fışkırtarak beni kucaklamaya hazırlanıyor.

Ve o çelimsiz, dizleri yara içinde, avuçlarında böğürtlen moru lekeler, başı üç numara tıraşlı çocuk bu beyazlığa sevinçle atılıyor.

Buğular arasından makinist Haydar, iki kolunu yana açarak iri-yarı bir masal kişisi gibi çıkıyor; isten, kömür tozundan, terden ve dumandan kararmış, ocak önünde kızıl alev ile yanmış yüzünde dişlerinin inanılmaz beyazlığını parlatarak beni kucaklıyor.

Makinist Haydar'ın ter ve tren kokan kucağında kayboluyorum. Birlikte emektar marşandizin üstüne tırmanıyoruz. O pırasa gibi çelimsiz kollarımla düdüğe, evet düdüğe asılıyorum. Marşandiz binlerce tıslama, öksürük ve yaşlı gövdesinden taşan gıcırtılarla yürüyor. Pencereden başımı çıkarıp, küçük istasyonun üzerindeki evimize, evimizin önündeki bahçeden bize el sallayan kız kardeşime ve ablama doğru haykırıyorum.

Bekleme adasının buzla kaplı camlarını hohlayıp açı-

yorum. Dışarıda kar, camlarda buzdan kanaviçe desenleri. Yıpranmış ahşap sıralarda Deli Dursun derin bir uykuya dalmış yatıyor. Ortadaki garip şekilli soba soğumuş. Üzerinde gövdesi simsiyah bir çay demliği.

Sıvaları yer yer dökülmüş bu bekleme odalarından kimler gelip geçti, hangi sözler sarfedildi, sevinçler üzüntüler yaşandı. Kara tren bütün bu birikintiyi, bu insan tortusunu nasıl yığdı buraya, ve neden sonra acaba niçin kendi kaderine terkedip gitti.

Bundan böyle sıvalar dökülür, boyalar çatlar, şu döküntü soba çaydanlıkla birlikte pılı-pırtıyı toplayıp çeker gider buralardan. Böylesine ayaz bir gecenin sabahında Deli Dursun dahi öldüğünden bihaber büzülüp kalır köşesinde.

Çatıdan kılıç gibi buzlar sarkar, bir köpek kuyruğunu paçaları arasına sıkıştırıp sarsak adımlarla su deposunun arkasına dolanır.

Peşine asker yüklü bir posta treni çıkagelir. Uykulu gözler, hâki üniformalar, beyaz fanilalar ve karlara bata çıka koşup duran postallar, ellerde şişeler, bidonlar ve mataralarla istasyonun önündeki çeşmeye birikirler.

Meraklı bir ses sorar.

– Neresi bura? diye,

Titrek bir çocuk sesi:

– Cebesoy, Dumanlı, Güllübağ vb. gibi bir ad söyler.

Kar yağar, yağar ...

ırmağın üzerini buz kaplar.

Serçeler donar dallarda, "pıt" diye yumuşacık karlara düşerler.

Posta katan dinlenir bir süre; su alır, ocağını ateşler. Askerler ellerini hohlayarak bir koşu itiş-kakış kompartımanların ağır kokulu sıcaklığına sığınırlar.

Etrafta ne salepçi vardır, ne simit, ne çörek. Göz alabildiğine uzanan bembeyaz tepecikler, tepelerde ince çizgili ağaçlar, bodur fundalıklar, çalılar. Ve gri gökler altında yılankavî uzanan tren yolları.

Posta katarı istasyondan koltuğunun altına iki sıcak somun sıkıştırıp. bir demli çay içtikten sonra ağır ağır kalkar. Lokomotif birbiri peşi sıra patlattığı öksürükler ile gökyüzüne siyah dumanlar üfürür. Tren gitmektedir artık.

Ufkun beyazı, gökyüzünün gri bulanıklığı ve tepelerdeki ağaçların ortasından gitgide açılarak koyuluğunu yitiren bir duman izi beni peşinden sürükler.

Elimde yün eldivenler, yanaklarım koşmaktan kızarmış, peşimde fingirdek bir fino köpeği. dizlerime vu-

ran karı yara yara istasyona doğru yokuş aşağı koşarım.

Geride ne kalmıştır.

İzmaritler, portakal kabukları, gazete artıkları. Belki tam sayfalı bir Yeni Sabah gazetesi yakalarım. İri punto ile atılmış manşetleri okurum.

Hareket memuru Refik Bey kırmızı şapkasını çıkarır. Babam iskambil kağıtlarını karıştırır. Makasçı yün başlığını bir yana bırakır, ellerini ovuşturarak sobaya doğru gider.

İri bardaklara çay konacaktır.

Kim bilir ne zaman bitecek bir iskambil; bir domino partisi başlayacaktır.

Ben ay yıldızlı camların desenlerine, TCDD Demiryolu Şebekesi ve istasyonları haritasına, manyetolu telefonlara, tıkır tıkır işleyip kendi başına şerit çıkaran telgraf aletine dalarım.

Soba üzerindeki demlik cızırdamaya başlar. Dışarının soğuğuna karşılık içeride baygınlık veren, kuştüyü yorganları çağrıştıran bir sıcaklık vardır. Ve istasyon şefinin tavukları dışarıda gıdaklar.

Kıymet Abla üst kattaki odasında radyoyu açar. Zeki Müren bir şarkı okumaktadır. *"Uzayıp giden o iren*

yolları..... " Etli kuru fasulye mutfaktaki maltızda kaynamaktadır. Çocuk bezleri soba kenarındaki iplerde kururken duvardaki takvim, takvimdeki deniz, denizdeki yelkenli Kıymet Ablayı uzaklara, ilk gençlik heveslerine doğru uçurur. Kıymet Abla beyaz gelinliği ile bir ekspres tirenin en ardına takılan yataklı vagon penceresinden başını çıkarır.

Boşluğa doğru, ufukta kaybolmuş, ardında belli belirsiz bir duman izi bırakmış posta katarına doğru, o katarda sarsılarak yol alan Beykozlu onbaşı İlhami'ye doğru el sallar.

Oysa ne ipekli mendil var ortalıkta; ne gözyaşı, ne mektup. Belki hasret, belki gurbet bile tükenmiştir. Manyetolu telefonlar, çürüğe çıkarılmış bir marşandiz lokomotifi ile birlikte buğulu bir âleme göç etmişlerdir.

İstasyonun üstündeki o küçük ve yalnız ev. Tek başına bir ev. Önü bahçe, arkası tepecik. Niçin oradayız?

Galiba babamın nahiyedeki görevi gereği. Münasip bir ev bulunamamış; hem ayrıca sık-sık vilayete gidip-gelme var.

Babamla birlikte ırmak kıyısına iniyoruz. Dallarda buz parıltıları. Yılgınlara bağladığımız oltaları çekiyoruz. Bir-iki kiloluk sazanlar, bıyıklı balıklar oltala-

rı gere gere geliyorlar. Annem vazgeç şu balık sevdasından bey çok pis kokuyor dedikçe, biz babamla bu kıpırtısız kış günlerinde ırmağa doğru gitmekten vazgeçmiyoruz.

5402 manevra yapıyor.

Ardında bir dizi kara vagon.

Dağ köylerinden yün başlıklı köylüler bir sürü indirmişler. İri çoban köpekleri vakur duruşları ile etrafı kolluyor.

5402'nin her yanı yağ içinde. Genç irisi bir makinist yardımcısı, elinde Üstüpüler ve yağdanlık bir o yana bir bu yana gidip geliyor.

Lokomotifin tıslamalarına paralel olarak yüzlerce borusundan, deliğinden sıcak buharlar fışkırıyor. Deli Dursun raylar arasında kömür topluyor.

Elimde, ayağımda tatlı bir sıcaklık, karıncalanma. Balıkları babama verip trene doğru koşuyorum.

Az sonra makinenin içindeyim. Sanki bir uzay gemisi, bir denizaltı, bir masal cenneti.

Ocağın açık ağzından neredeyse beyaza doğru evrilen bir kızıl-sarı ışıltı yayılıyor. Büyülenmiş gibi o cehennem ağzına dalıyorum.

Ateşçi Bekir tütün sarıyor; deri yeleğinin cebinden

sarı bir ayva çıkarıp bana uzatıyor.

İliklerim ısınıyor sanki.

Bu sıcaklık, bu macera sürse diyorum. Alıp götürse beni, bilmediğim diyarlara, görmediğim yerlere ...

Çocukluğumun uzanıp giden karlı beyaz bozkırlarında hep bir tiren sesi var. Bu tire n beni hayal iklimlerinde dolaştırmaktadır. Ama nedense ırmak boylarından, uzun kara ağızlı tünellerden, dik kayalı boğazlardan, çıplak tepeler arasından sıyrılıp şehirlere, kalabalıklara, evlere apartmanlara ulaşmayan bir tiren.

O hep kırlarda, ovalarda yol aldı;

Yalnız, bir başına, dumanı ve düdüğü ile rüyalarımı çizip geçti.

Sonra ansızın bir sabah bahar çıkageldi.

Bir kardelen toprağı yardı. Ardından sarı çiğdem, nevruz ve dağ lalesi.

Sakanın kafesini balkona çıkarmıştık.

Dağ alıçları, ahlatlar, bahçemizin mürdüm erikleri çiçeklenmişti.

Irmak boz-bulanık akıyordu, coşmuştu. Dağlarda karlar eriyordu. Annem bahçedeki ocakta sac kurmuş bazlama yapıyordu. Koyunlar kuzulamıştı, elimde yarısı yenmiş bir bazlama, yanımda o küçük köpek,

tüneli gören tepeye oturmuş 5402'nin geçmesini bekliyordum.

Bu tünele bir kaç kez kız kardeşimle beraber el ele tutunarak girmiştik. Kalbimizin gümbürtüsü tünelin taş duvarlarında yankılanıyordu. Bilmem ne kadar ileriye gidebildik.

Ya bir yarasa uçuşu, veya bir kaya güvercinin şakırtılı kanat vuruşu bizi yüz geri etti. Nefes nefese tünelden, karanlığın esrarlı ve korkunç atmosferinden kaçıverdik.

Bizi makasçı Mehmet Amca karşıladı. Yanında yeşil bayrağı, uç vermiş çimenlere oturmuştu. Bir yandan sigara içiyor, bir yandan tuhaf bir türkü mırıldanıyordu.

Anlamıştı; yumuşak bir tonda bir daha tünele girmememiz gerektiğini ihtar etti.

Sonra etrafı taze söğüt dalları ile süslenmiş bir drezina geçti önümüzden. Demiryolu insanlarının mütevekkil, çilekeş, trenin ve ray sesinin ritmi ilen zikreden eğilip-doğrulmalarını izledik. Sanki drezinanın koluna karşılıklı bastıklarında "Ya Hayy" diye soluk veriyorlardı.

Drezina geçip gitti önümüzden.

İstasyona doğru yürüdük.

Kardeşim ablam için mor sümbül topluyordu. Her yan çimene-çiçeğe kesmişti.

Ah bu bozkırın kısa süren baharı.

Güzün ağıtlarla, uzun havalarla, gözyaşları arasında geçip giden trenler, baharda oynak türküler ile dönüp gelirdi.

Yoncalar biçilecek, arpalar başağa duracaktı.

Gurbetçiler yeni kasketleri, boğazdan ilikli beyaz mintanları, lacivert fiyakalı ceketleri ve yeni bavulları ile dönerdi.

İstasyonda mutlaka gelenleri karşılayacak heyecanlı bir kalabalık olurdu.

Babam bize o yıllarda pasta gibi görünen francala ekmekleri, bisküviler, cam misketler, kim bilir ne zaman kaybolacak lastik toplar ile vilayetten dönerdi.

Ben raylar arasında kurşun parçaları toplardım. Sonra bunları istasyon şefinin oğluyla birlikte biriktirir, az sonra geçecek 3.35 treninin önü sıra raylar üzerine dizerdik. Tren geçip gittikten sonra ezilmiş, parlamış, birer levha haline gelmiş kurşunları toplar bunlardan metal oyuncaklar yapardık. Bu oyuncaklar neydi acaba? Neye benzerdi?

Akşama doğru muvakkat demiryolu işçilerinin kal-

dıkları vagon evin ışıkları yanardı. Bir petrol lambasının ölgün ziyası camlardan dışarı taşardı.

Oradan, yani tepedeki evimizden, bu küçümen vagona dalar giderdim. Ara sıra bir bağlama sesi, gecenin kıpırtısız karanlığına doğru bir içli türkü yankılanırdı.

Geç kalmış bir 9.40 treni bütün bu görüntüyü kısa bir süre kapatıp etrafa patırtılar, koşuşturmalar, telaşlı sesler yayar; sonra yine aynı manzaranın sükûneti avdet ederdi.

Bir gün bu vagon evin daracık kapısından içeri baktığımda, ilk gördüğüm tahta duvara çivilenmiş bir çocuk resmi oldu. Bir dergi sayfasından mı, Hayat mecmuasının ortasından mı, Saatli Maarif Takvimi'nin artık geçmişte kalmış bir nüshasından mı gelmişti,bilemem. Lakin gürbüz ve gülen bu çocuk fotoğrafı, bu perişan vagon evin içine bir istikbal, bir aydınlık gelecek, bir umut ve sabır ilahisi fısıldıyordu. Duvardaki çivilere asılmış elbiseler, çamaşırlar, sepetler ve torbalar; yer yatakları, partal ayakkabı kümeleri, su küpleri ve kap kacak; acınası hallerine rağmen çocuğun gülücüğüne sığınmış bu demiryolu dünyasının münzevi duyarlığını, alçakgönüllü direnişini sergiliyordu. Kırık bir çay demliği içinde bir demet papatya vardı.

Çinkonun mavisi, papatyanın beyazı.

Onlar, o demiryolu adamları, lacivert üniformaları, sarı parlak kokartlı şapkaları, fesrengi apoletleri ile süregelen bir asaletin son temsilcileri sayılsalar da; benim için hep el örgüsü yün kazaklar, yün başlıklar, buz tutmuş bıyıklar ve beklemekten, ufukları gözlemekten donmuş heykeller olarak kalacaklar.

Bozkırın bu küçük istasyonu neyi bekler? Hep gelip-geçecek olan bir şeyi bekler.

Hayat sanki ve sadece bir "an"dır. Gelir-geçer... Bir nefes, göz açıp-kapamakla tamamlanan bir süreç.

Yeşil yandı geç, kırmızı durulacak demektir.

Sonu sonu bir saatlik telaki vardır belki. Bir dinlenme "an"ı, bir muhasebe

İşte küçük istasyonların serencamı.

Oraların gerçek sahipleri. aslında terkedilmiş vagonlar, yağlı travers yığınları, kararmış metruk su depoları, saçaklarda birikmiş is ve kurum, rayların ışıltısına karışan gençlik hayalleridir.

Bu siyah-beyaz fotoğrafın anlattığı hikâye, gitmekle katedilecek bir yol değil; sabırla, beklemekle varılacak bir menzildir.

Beklemek... Neyi?

Her tren bir yığın umut, hayâl, ihtiras ve arzu yükle-

nip gelir. Ardında düş kırıklıkları, göz yaşları, hayıflanmalar, bir tutam ağarmış saç bırakıp gider.

Ben de bir gün yolcular arasına karışırım. İçimde oynak uçurtmalar. Üçüncü mevki kompartımanların tahta sıralarına otururum. Babam vilayete dava takibine giden köylülerle konuşur. Elimde bir dilim yafa portakalı, vagon penceresinden birbiri peşi sıra kayıp giden telgraf direklerine, tellerde donup kalmış kargalara, uyuz akasyalara ve biçilmiş tarlalara bakarak şehre gitmenin garip, dayanılmaz heyecanını yaşarım.

Bitmez- tükenmez tünellere girip-çıkarız. Köylülerin sigara uçları kırmızı kırmızı yanıp-söner. İçeriye dumanlar dolar, bir kurum parçacığı kaçan gözlerim yaşarır. Kara trenin o garip, unutulmaz kokusu her yanımı kuşatmıştır artık.

Başlarında atkıları, beyaz başörtüleri ağızlarını örten kadınlar, yanakları güz elması renkli aslan gibi gelinler, kopul oğlanlar ve mısır püskülü saçlı kız çocukları, çuvallar, sepetler, tandır ekmekleri, tulum peynirleri ve bir salkım üzüm arasında mütevekkil, korkulu, heyecanlı bekleşirler.

Neden sonra biri ağzını ve midesini tuta tuta; koridorda bir o yana, bir bu yana çarpa çarpa tuvalete doğru gider.

Irmak kıyısındaki tarlalarda çift sürenler, tepelerde koyun-kuzu otlatanlar, değirmenden dönenler, gelip geçen trene el sallar.

Bu ıssız topraklardan dumanlarını savma savura gelip geçen tren yıllar yılı belleklerden silinmeyen seyirlik bir oyun gibidir.

Hatta belki bir efsane gibidir. Bütün ışıklarını yakmış, karanlığı yarıp geçen, her bir vagonunda. basamağında, pencere ve koltuğunda yüzlerce hikâye, dram, bilmece saklayan bir antoloji.

Ben, elim babamın elinde, sarı-mavi-yeşil-kırmızı ampullerin aydınlattığı bahçe sinemalarının önünden, cıvıl-cıvıl aydınlık vitrinleri ile şehrin ana caddesinden, tatlılarla dolu pastanelerden, gazozlardan ve oyuncaklar arasından bin-bir heyecan ile geçerim.

Ve belki ilk defa geçerim.

Babam Optimus marka bir gazocağı alır.

Köylüler beş numara gaz lambası şişelerini boyunlarına asarlar. Ablam için Örenbayan nakış iplikleri, kız kardeşime Sümer basması mor çiçekli bir elbiselik, anneme bir çift iskarpin ve koltuğumun altında köy okulları için ilkokuluma kitabı.

Tren bizi alıp yaza götürür.
Harmanlara, sığırcık kuşlarına.

Başaklardan kundağın,
Bağ- bahçe solun sağın,
Ağlama güzel çocuk,
Anan orak biçiyor.

Tren bizi hep bunlara götürür. Tünelden çıkıp, tepeyi kıvrılınca o neşeli düdüğünü çalar. Annem, ablam, kız kardeşim evimizin önündedirler. Çığlık çığlığa el sallayarak onlara doğru atılıyorum. İşte bu sevinç, bu pırıl pırıl çocuk neşesi hep o trenlerin, o dumanların, o efsanevî istasyonun hatırasıdır.

Böylece kavak fidanları boy atar.

İstasyonun sahipsiz köpeği altı yavru doğurur. Kıymet Abla nahiyenin tahrirat katibi ile evlenir. Güneş haftalar boyu, lekesiz mavi gökte gülümser, başaklar altın rengine döner.

Artık gölgelere sığınmanın vaktidir. Terli lokomotifler su deposunun altına uzanırlar. Kalın borulardan neredeyse bir değirmen arkı su, sağa sola damlacıklar fışkırtarak süt gibi akar. Bir süt çağlayanı altında ka-

lır kara tiren.

Taze söğüt dalından düdüğümü son bir kez öttürdükten sonra, artık dayanamaz olup saklandığım gölgeden fırlayıp giderim.

O süt çağlayanı altında neşeli çığlıklar ile zıplayıp durur, keten gömleğim ve kısa pantolonum ile sırılsıklam olurum. Lokomotif ile birlikte devasa bir küvette, bir ırmak göletinde, bir ışık seli içinde yıkanıp çıkarız.

Meğer köpeğim Gümüş dahi birliktedir.

Su altından tiril tiril çaktığımızda bütün istasyon ahalisi halimize gülecektir. Babam bile kendini alamayıp gülecektir. Bir küçük istasyondan böylesine gülümseyen, çocukluğumun tavan arasında unutulmuş kaç fotoğraf var acaba?

Yaz günleri ıssızlığını, garipliğini, terkedilmiş görüntüsünü kaybeder istasyon. Trenler daha kalabalıktır. Sığır taşıyan tahta vagonların çatlaklarından, kapı aralarından, enlemesine demirli daracık pençelerinden iri gözlü Kars tosunları dehşet içinde bakarlar.

Açık vagonlara ot ve saman yüklenir. Daha yüksekçe bir vagonun çatısından bu yumuşak otlar, samanlar üzerine atlayışlar yapar, kalecilere taş çıkartırım.

İkindi gölgeleri uzadığında odacı, istasyon şefinin minyatür havuzla, yediveren güllerini köpürten ufacık asma çardağının altını sulayıp süpürür. Şef bekar hayatının yalnızlığını, bu küçük istasyonlarda geçen gençliğini, kırlaşan şakaklarını portatif masaya yayarak bir küçük rakı açar. Orada, akşamı getiren sesleri dinleyerek kim bilir hangi sahillerin özlemi içinde demlenmeye başlar.

Ben buğday çuvallarından dökülen daneleri gagalayan serçeler, güvercinler arasından onları ürkütmemeye çalışarak ayaklarımın ucuna basa basa geçerim. Şef bir ara kızaran gözleri ile bana doğru bakar, ama göremez.

Yaz, saman tozlarını, karpuz kabuklarını, şehirden ırmak kenarındaki gözelere mesire için gelen şamatalı kalabalığını ve beyaz pamuktan bulutlarını toparlayarak göç hazırlığına başlar.

Tatilini tamamlayan öğrenciler, tren pencerelerinden sarkan şarkıları, mevsimlik aşkları ve memleket hatıraları ile, analarının kuru köftelerini, put böreklerini yiyerek geçip giderler.

Muvakkat demiryolu işçilerinin vagon evi kapanır. İstasyona ot ve saman taşıyan at arabaları görünmez olur. Şefin çardaklı havuzunun suyu yosun tutar; için-

deki balıklardan çoğu ölür. Havuzun büyülü fıskiyesi üzerindeki pinpon topunu fırlatmaktan vazgeçer.

Çok geçmez şimal rüzgârlarının serinliği duyulmaya başlar. Bir gün başımızı gökyüzüne kaldırdığımızda leylekleri katar katar göçerken görürüz.

Tabiat içine çekilir, yorganına bürünür.

Düğün, dernek dağılır.

Evli evine, sıçan deliğine deriz artık.

Irak cephelerde, çöllerde, dağ başlarında,bilinmedik diyarlarda yıllarca süren bir uzun savaşın yedi yerden yara almış yorgun gazileri gibi, bizim 5402 de gün gelir sefere çıkamaz olur. Onu artık kurtuluş umudu kalmamış bir hasta misali köhne karanlıklı, rutubetli bir cer atölyesinin unutulmuş bir köşesine çekeceklerdir.

Belki emekliye ayrılmış ve ardından hacca gidip dönmüş sakallı bir makinist, atölyedeki eski muavinlerini, yardımcılarını, ateşçi ve yağcı dostlarını görmek için uğradığında, o unutulmuş köşeden kırık, küskün bir fısıltı işiterek dönüp bakar.

Eski dostlar bir an için göz göze gelirler.

Makinist titreyen çeneleri ile sarsak adımlarını birleştirip ona doğru atılmayı, onu bir yerinden kucaklamayı, okşamayı geçirir aklından. Sonra cayar, umarsız hamleyi içine gömer, .ıslanan gözlerini siler, alacakaranlıkta belli-belirsiz bir veda selamı gönderir sadece.

Makinist karanlık atölyenin ışıklı kapısına. güne ve güneşe, hayatın hay-huyuna doğru sırtını kalburlaştırmış bir emekli olarak yürürken, 5402 köşesinde derin bir "ah" çekerek son nefesini verir.

Galiba bu yüzden müzeler soğuktur.

ARKAKAPAK YAZILARI

mustafa kutlu

dergâh yayınları hikâye

ISBN 978-975-7462-83-5

KİTAP
SKB 0756728 YR

KAPAK FOTOĞRAFI GÜL HASAN YILMAZ